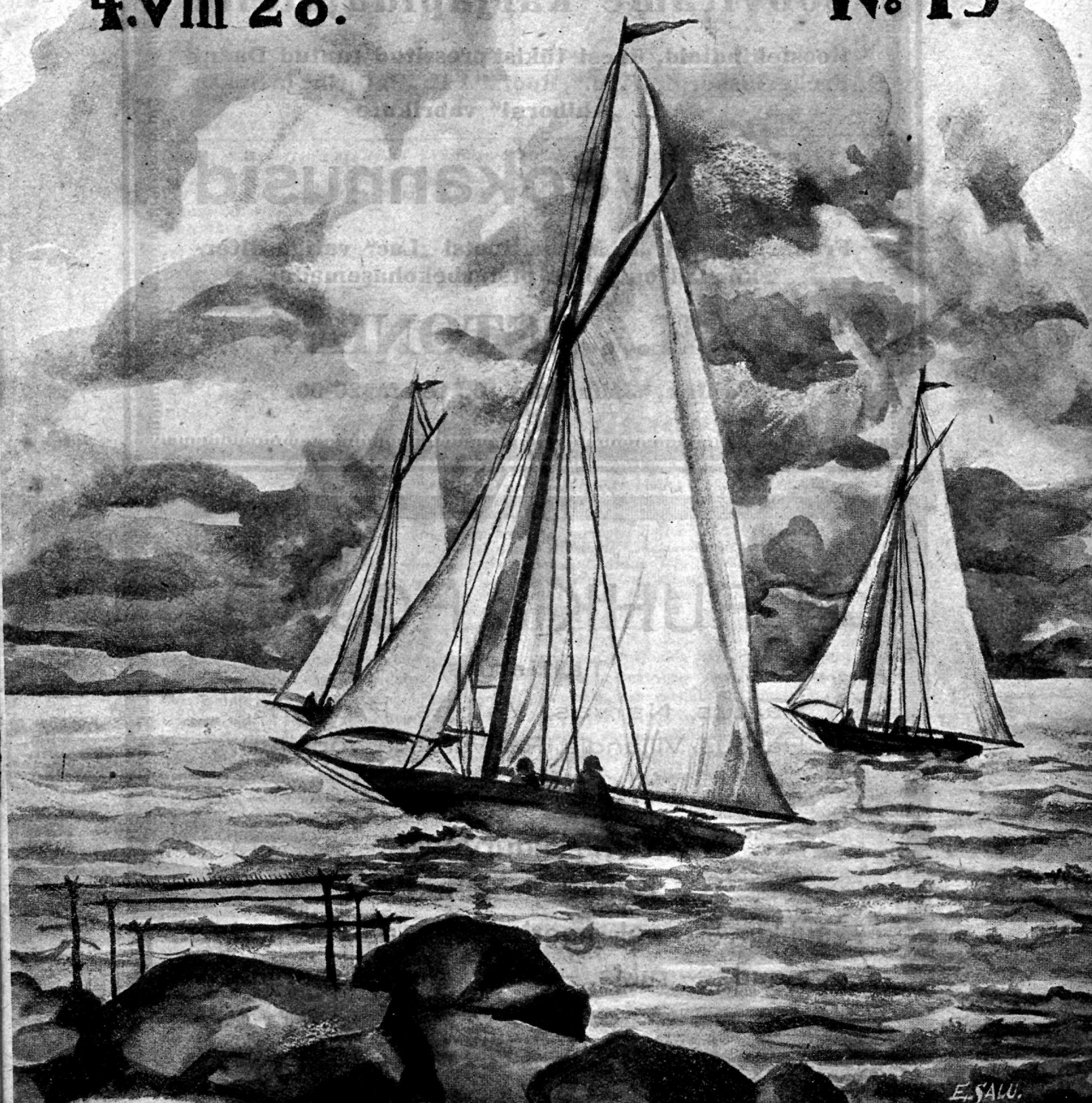

KAITSE KODU!

4.VIII 28.

N° 15

HIND 30 SENTI

E. SALU.

Soovitame karjapidajatele:

Roostekindlaid, ühest tükist pressitud tuntud Daani Frederiksbergi „F. M.“, Rootsi A/B. „Baltic’u“ ja Saksa A/G. „Ahlborni“ vabrikute

piimaveokannusid

Frederiksbergi „F. M.“ ja Rootsi „Lac“ vatiga filterkurnad on kõige otstarbekohasemad.

P. K. „ESTONIA“

Tallinn, Jaani tän. 6, telef. 20-90.

J. PUHK & POJAD

Tallinnas,

Tartus, Narvas, Valgas, Petseris,
Pärnus, Viljandis, Rakveres ja Jõgeval.

Oma suurveski
püülid ja jahud,
suhkur, — sool, heeringad, — riis, herned,
tangud, — rukis, — nisu, kliid, — jne. jne.

Ea/KI

KAITSE KODU!

EESTI KAITSELIIDU HÄÄLEKAINIDIA
ILMVB KAKS KORDA KVVS

IV AASTAKÄIK NR. 15 4. AUGUSTIL 1928

Väljaandja: Kaitseliidu staap. Vastutav toimetaja: V. Neggo. Tegev toimetaja: E. Jalak
Tellimishind: aastas 6 krooni, poolaastas 3 krooni, veerandaastas 1 kroon 50 senti, kuus 50 senti.
Üksiknumber 30 senti.
Kuulutuste hinnad. 1/1 lehek. 40 krooni, 1/2 lehek. 20 krooni, 1/4 lehek. 10 krooni ja 1/8 lehek. 5 krooni. Esimese kaane siseküljel 50%, tagumise kaane välisküljel 100% kallim.
Toimetus ja talitus: Tallinnas, Kaarli tän. 8, Kaitseliidu staabis. Telef. 370. Toimetuse kõnetunnid igal äripäeval kella 1/29—10 h.

Rohkem tähelepanu meie noorsoo isamaalisele kasvatamisele! «Noored Kotkad».

Möödunud kevadel otsustas kaitseliidu vanematekogu asuda lähemas tulevikus noorsoo-organisatsiooni „Noored Kotkad“ loomisele kaitseliidu juure, et hakata kasvatama tublisid isamaalisi kodanikke ja tulevasti kodukaitsjaid. Samal ajal kui sel teel oleksid organiseeritud meessoost noored kaitseliidu juure, tahtis naiskodukaitsse hakata töötama samal alal naissoost noorte hulgas, koondades neid enda juure erilise organisatsioonina.
„Noorte Kotkaste“ organiseerimisküsimuses võtab lähemal päevil haridusministeerium lõpliku seisukoha, mille järele siis kaitseliidu peastaap kohe saab asuda tegelikkude sammude astumisele. Kuna noorte isamaalise kasvatuse küsimus seetõttu on muutunud akuutseks, siis toome alljärgneva seda küsimust käsitava artikli, mis ilmekalt esildab „Noorte Kotkaste“ organisatsiooni asutamise äärmist vajadust ning tutvustab meid selle sihtide ja ülesannetega.

On kurb tõde, et meil Eestis on surevus võrreldes sündimiste arvuga liig suur, et meie noorsoos leidub liig rohke arv neid, kes lõpetavad ise oma elu, et leidub palju noori, kes mõistlikuma meelelahutuse puudumisel anduvad juba varakult suitsetamisele, alkoholi tarvitamisele ja kõlbluseta elule, muutudes logarditeks, autuiks, degeneranteks, seltskonna väljaheitteks, kes muu hulgas on parimaks söödamaaks kommunismi ideedele, verejanulistele, vägivaldsetele usutunnistustele, ühesõnaga suurimateks vaenlasteks meie noorele riigile ja vabale rahvale.
Ning seda kõike sellepärast, et puudus õigel momendil juhtiv käsi, kes oleks noort hinge hoidnud õigel teel, et puudus mõistlik ja meelt ning keha karastav meelelahutus, mis noore inimlapse oleks teinud tugevaks, moraalseks ja isamaaliseks kodanikuks.
Seda kõike on aastate jooksul jälginud meie kodukaitsse organisatsiooni — kaitseliidu, juhtivad tegelased ning on jõudnud veendumusele, et

enam ei tohi hoida käsi rüppes, et siin tuleb abi otsida ja tegevusse astuda meie noorsoo kasvatamiseks rahvusriikliselt nõuetavas suunas.
Ning nõnda tehtigi möödunud kevadel kaitseliidu vanematekogus, millesse kuuluvad meie silmapaistvamad riigi- ja seltskonnategelased, otsuseks luua kaitseliidu juure eriline noorte organisatsioon „Noored Kotkad“, mille kaudu saaks võimalikuks istutada meie noorsoo hingesse seda, mida vaja ta võrsumiseks tuliseks isamaadarmastajaks kodanikuks, ta sirgumiseks tugevaks, jõuliseks ja väsimatuks töötajaks rahva ja riigi kasuks, ta kasvamiseks julgeks, kohuse truuks ja osavaks kodukaitsjaks.
Teiste sõnadega: Kaitseliit, soovides ellu kutsuda ülemaalist noorsoo organisatsiooni „Noored Kotkad“, tahab kaasa aidata eetilisel, vaimlisel ja kehalisel kõrgeväertusliku põlve kasvatamisele, kes oleks küllalt jõuline nüüdisaja era- ja avaliku elu äärmiselt

TA
Raamatukogu
Balt.

Ea 3926

raskete nõudmiste täitmiseks ning oma riigi rippumatuse ning rahva vabaduse kaitsmiseks.

Kui juba aastate eest oleks küllaldaselt määralt hoolitsetud selle eest, et võimalikult kogu meie rahvas oleks tublinenud moraalselt, vaimliselt ning kehaliselt, siis oleks mõnigi pahe, mis nüüd meile muret teeb, kui mitte hoopis kõrvaldatud, siis vähemalt vähendatud.

Tublinemise (mis on võrdne kaitsevõimelisusele) kasvatamisest ei tohi seepärast juba enesekaitse põhjustel loobuda. Sarnane loobumine oleks patustamine nii üksiku riigikodaniku kui ka kogu riigi vastu.

Meil puudub ka igasugune kindlustus selleks, et keegi meile enam kallale ei tungi, kui loobume kaitsevõimelisusest, ning muutuksime hoopis mehisusetuiks.

Hädavajaliku kaitsevõimelisuse seisukohast ning huvides, nii üksiku isiku kui ka kogu rahva suhtes, peab seepärast tungivalt soovima, et eriti just ka sotsiaalselt madalamal astmel seisvatele kindlustataks vajaline eetilise ja kehalise tubliduse ning vaimlise hariduse alammäär, et neile võimaldada edukamalt püsida igapäevases võitluses enda olemasolu eest, ning, kui seda peaks olema vaja, ka täiel määralt vastata kodumaakaitse raskele ülesandele.

Siin tuleb arvestada õige mitmekesiste nõuete ja nõudmistega. Nad puutuvad mõlemasse soosse ning kõigisse eluvaldustesse.

Et saavutada kehaliselt, moraalselt ja vaimliselt tublit põlve, peavad juba eelmisele põlvele (vanematele) selleks võimalikult kõik eeltingimused antud olema. See nõuab terve rea, eriti sotsiaalpoliitiliste, siis tervishoidliste, pedagoogiliste ning muude abinõude käsitamist. Siia kuuluvad küsimused, nagu näituseks perekonna asutamise võimalus, emadekaitse, rinnalaste eest hoolitsemine, lastekasvatus, sundkool, korterite reform, siis korraldused naiste ja tütarlaste, eriti noorte raske kehalise ning öötöö suhtes, korraldused hoolekande alal, väljarändamise korraldamine ning palju teisi, sõnaga kõik abinõud rahvaarvu ning elujõu tõstmiseks.

Need ülesanded kuuluvad õige mitme ametasutuse valdkonda ning võib kaitseliit siin äärmisel juhul vaid moraalselt kaasa aidata nende teostamiseks võimaluse korral. Noorsoo vaimlise ja kehalise arendamise ülesande teostamisel aga võib kaitseliit tegelikult kaasa aidata ning tahab seda ka teha.

Meil Eestis on maksvad üldine koolikohustus ning üldine väeteenistuskohustus. Nende kahe kohustusajajärgu vahel, s. o. umbes 12.—20. eluaastani, asub ajajärk, mil enamale jaole noormeestest vabaks jääb teha ja ette võtta oma moraalseks, vaimliseks ning kehaliseks tublinemiseks seda, mida nad ise just heaks arvavad.

Ent just see ajajärk, millesse langeb ka sugulise küpsuse kättejõudmine, on keha, vaimu ja iseloomu arendamisele suurima tähtsusega!

Seepärast tuleb ka just sellele ajajärgule pühendada erilist tähelepanu, pealegi veel, kus suurem osa selleaalistest noormeestest ei käi enam koolis, vaid on asunud leivateenimisele, seega siis on enam või vähem iseseisev ning seega just sel kardetaval ajajärgul, nõندانimetatud „vammal-aastates“, on tihti hoopis ilma kindla juhtiva käeta.

Selle õige suure arvu noormeeste kehaliseks arenemiseks, moraalseks juhtimiseks ning riigikodanlikeks kasvatamiseks ei ole seni ühelgi riigiasutusel olnud võimalust avaldada kestva mõju, ning just seepärast tulebki kaitseliidul seda ülesannet võtta oma ülesannete hulka.

Rõõmustava sõnumina ilmus lühikese aja eest märkus ajakirjanduses, et haridusministeerium energilisemalt tahab hakata tegutsema väljaspool koole seisva noorsoo kasvatamise alal, määrates seks otstarbeks ametisse erilise kasvatusinspektori. Ent sellest on muidugi veel vähe, ning tahame loota, et haridusministeerium, kus ka praegu on arutusel kaitseliidu „Noorte Kotkaste“ organisatsiooni loomise küsimus, leiab võimalusi ja teid, kuidas, ära kasutades kaitseliidu ning muude noorsoo kasvatusel alal tegutsevate organisatsioonide tööjõude, ühise töö ja tegutsemise kogu seda ülesannet täita kõige laiemas ulatuses, — sest sellest oleneb meie riigi ja rahva tulevik.

Missugune peaks siis olema „Noorte Kotkaste“ organiseerimise eesmärk?

See oleks: Meessoost noorsoo keha igakülgne järjekindel tugevamaks arendamine, tervise kindlustamine, vaimu teritamine ja värskendamine, enda tahtele alluvale liikumisele, osavusele, julgusele ning korraarmastusele kasvatamine, siis enda üle valitsemine, kaalutud otsustamisvõime ja visa tahte arendamine. Süda peab tugevnema, kops peab muutuma vastupidavaks, silm ja kõrv teravaks.

Terve, kõiki eetilisi võimeid tõstva ja vaheldusrikka tegevusega tuleb noorsugu hoida nende ohtude eest, mis teda moraalselt varitsevad, nagu liig kiire elamine (nooruspõlves raugaks muutmine), himulised kired (alkohol, tubak), jämedus ja avatlused, linnade degenereruv mõju jne.

Meeste kasvatamine, kes ihuliselt ja hingeliselt on terved ja tublid, kes on õppinud kõrgemale vajadusele vastuvaidlematult alluma ning kes püüavad iga elult peale pandavat kohustust kohusetruult täita.

Noorsoo kasvatus peab andma meile täismehi, kes mõistavad vastu pidada raskest eluvõitluses ning kelle hinges elab tahe võita kõike alaväärtuslist.

Armastus kodu- ja isamaa vastu, õigluse ning seaduse austamine peab saama omaseks noorsoole.

Ühe sõnaga, „Noorte Kotkaste“ organiseerimise eesmärgiks on meessoost noorsoo isamaaline kasvatamine.

Nõnda jaguneks siis „Noorte Kotkaste“ tegevus nelja gruppi:

Rahvuslase kasvatuse alal tuleks neil tutvuneda kodumaa ja selle loodusega, Eesti ning hõimlaste mineviku ja olevikuga, Eesti vaimlase kultuuri ning majandusliku arenemisega.

Kehalise tervise arendamise alal peaksid nad sportima, mängima igasuguseid sportlisi mängu, harrastama rahvuslikke tantse, ette võtma ühiseid jalutuskäike, matku jne.

Kodukaitsjaks ettevalmistuse alal tuleks neil tutvuneda orienteerumisega maastikus ning kaardijoonestamisega, sideteenistuse, distsipliini, vahiteenistuse, signalisatsiooni, laskmise ja laagrikluga.

Abiandmise alal peaksid nad harjuma andma esimest arstiabi õnnetuil juhtudel, tule- ja veehädadel, olema korrapidajaiks ja avitajaiks suuremail rahvapidustustel, tarbekorral ka kaasa aitama löikuse- ning ehitustöödel jne.

Noorsoo organiseerimine soovitud suunas annab aga ainult siis tagajärgi, kui nende tegevust suudetakse juhtida nii, et ta kujuneb noorsoole alatise külgetõmbavuse objektiks. Siit selgub, et tähtsamaks momendiks tuleb pidada noorsoo juhtide, „Noorte Kotkaste“ pealike isiklikku vastavust nende vastutusrikkale tööle.

Noorsoo juht peab mõistma kõita noorte inimeste huvi ning oskama muutuda nende armastatud sõbraks. Ta ei tohi olla valjuks koolmeistriks, kardetud „väljatuupijaks“, vaid peab olema arusaajaks, usaldatavaks seltsimeheks oma noortele sõpradele, kes siis ei suuda ära oodata momenti, mis neid jälle ühte viib.

Kuigi kõik muud isamaalise kasvatuse edukaks läbiviimiseks kaasamõjuvad asjaolud, nagu noorsoo ning nende vanemate, õpetajate ja tööandjate valmisolek asjast osa võtta, riietus, jala- ja toidud, majanduslikud ning muud abinõud, on kõik rahuldavalt seiskorras, ei või siiski selle edukast arenemisest juttugi olla, kui noorsoo juht ei suuda oma ülesannet õieti mõista ning rahuldaval määral täita. Seega on siis ikkagi isamaalise kasvatuse äärmiselt

Grupp pealikuid, instruktoreid ja külalisi Kambja laagris. Istuvad (vasakult paremale): laagri pealik — leitnant Riives, peastaabi õpepealik kapten A. Parts, Soome kaitseväe peastaabi inspektor (tarkastaja) kapten Erkki Villa, Tartumaa maleva pealiku k. t. härra Saar ja Tartumaa maleva vanem instruktor leitnant Aadu Treufeldt.

tähtsaks, tahaksin isegi öelda kõige tähtsamaks faktoriks just noorsoo juht.

Kõlbliste noorsoo juhtide leidmisega ühenduses edeneb või variseb kogu ettevõte!

Seepärast siis peaks kõigepealt asuma noorsoo juhtide „Noorte Kotkaste“ pealike otsimisele, nende tarvilisele ettevalmistusele, ning siis alles noorte eneste kogumisele „Noorte Kotkaste“ lipu alla. Seepärast tuleks võtta ka sõna selle kohta, missugused peavad olema noorsoo juhtide ülesanded, kuidas peaksid nemad tegutsema läbikäimises noortega, et siis sellele ülesandele vastavate juhtide otsimisele asuda. Ärgu unustatagu seda ära, sest muidu võiks hästi mõeldud ja kavatsatud ülitähtis isamaaline ettevõtte juba esimesest päevast peale pühendatud olla nurjaminekule ning tahetud kasu asemel anda vaid äärmiselt suurt kahju, tehes noorsugu ja nende vanemaid umbusklikuks isamaalise kasvatuse otstarbekohasuse suhtes, tehes neile selle isegi vastumeelseks.

Ettevaatust ning kaalutud, sihikindlat ja visa tegutsemist valitud tööväljal, — siis kaunistab kord võidupärgasja algatajaid ja töötajaid, ning neid saadavad mitmete põlvede tänulik meel ja austav mälestus.

„Noorte Kotkaste“ isamaalise kasvatuse juhtide ülesanded ja nende lahendamine.

Kuna „Noorte Kotkaste“ organisatsiooni loomisel osutub tähtsamaks küsimuseks vastavale noorsoo juhtide leidmine, siis toome siin alljärgneva artikli, mis käsitab üksikasjaliselt nende ülesandeid ja annab hulga näpunäiteid nende lahendamiseks.

Kuiigi meil seni alles puudub ametlik eeskiri juhtide ülesannete ning nende teostamise suhtes, tuleb siiski arvata, et nad, kui nad kord lõpulkul kujul kokku seatakse, vähemalt peajoonetes mitte liialt ei erine siin toodud põhimõtetest, mispärast igüht, keda asi huvitab, peaksid huvitama artiklis avaldatud mõtted ja seisukohad.

Ühtlasi annab see ka asjast huvitatud isikule võimaluse tuua vastuväited või kinnitusi, mis suurel määral aitaks kaasa vastavate lõpulkude juhtnööride otstarbekohasele kokkuseadmisele. Noorsoo juhi ülesanne on äärmiselt vastutusrikas, mispärast tahame loota, et ükski, kellele on kallid meie noorsugu ja selle tulevik, ei jäta oma arvamist avaldamata käesoleva küsimuse kohta.

I. „Noorte Kotkaste“ isamaalise kasvatuse sihid ja ülesanded.

„Noorte Kotkaste“ isamaalise kasvatuse sihiks on meessoost noorsoo kehaliselt, moraalselt ja riigikodaniliselt tublideks kasvatamine nende endi huvides kui ka üldsuse ja isamaa kasuks ja eduks.

„Noorte Kotkaste“ isamaaline kasvatus püüab seega teostada:

hoolekannet kogu keha eest, selle tugevnemist, läbitöötamist ja mõistlikku karastamist;

meelte, kiire mõistmise ning otsustamisvõime teravnemist kui ka teadmiste ning oskuste laienemist vastavalt praktilistele, igale riigikodanikule esinevatele tegeliku elu nõuetele (praktiline teadmine);

vaimliste, igale mehele, eriti ka kodukaitsjale eriti tähtsate omaduste arendamist, nagu: jumalakartlikkust, mehine julgus, kindlameelsus, kohkumatus, omakasupüüdmatust, seltsimehelikkust, ühistunnet, üksmeelt, kasinust, ennastsalgavust, enesedistsipliini, teadlikult vabatahtlik, kõrgemale sihile rajatud oma tahtmise seadusele ja käsule allumise mõistmine, täpsus, korraarmatus, rõõmus meel, viisakus;

moraalse ja isamaalise tunde, mõtlemisviisi ja tegutsemise kasvatamist kui ka ustavuse ja poolehoidu kindlustamist riigi valitsusele.

Seesugune kooskõlastatud igakülgne kehaline, vaimline ja moraalne väljaõpe peab noortele meestele võimaluse andma kergemini kohaneda igapäevase elu vahetpidamata kasvavate nõuete täitmisele igas ametis ja igal tööväljal ning eriti ka riigikaitses kohustuste alal.

Teatud, eriti just kaitsevõimelisele riigikodanikule tähtsate teadmiste ja oskuste edasiandmine, peale nende, mis on ette nähtud ainuüksi pärastisele väljaõppele sõjaväes, moodustab „Noorte Kotkaste“ isamaalises kasvatuses teatud ettevalmistuse kodukaitses alal, mille abil noored mehed neid huvitaval otstarbekohasel kombel ette valmistatakse ka tulevasele väeteenistusele kui ka tegutsemisele kaitseliidus.

Liigi varajane puhtsõjaväeline väljaõpe või isegi noorsoo militariseerimine ei kuulu „Noorte Kotkaste“ isamaalise kasvatuse kavasse. Samuti ärge olgu sallitav igasugune n. n. „sõdurit-mängimine“.

II. Abinõud „Noorte Kotkaste“ isamaaliseks kasvatuseks.

„Noorte Kotkaste“ isamaaliseks kasvatuseks tuleb tarvitada järgmisi abinõusid ja viise:

- A. praktilised harjutused ja näpunäited;
- B. teoreetilised seletused ja õpetused;
- C. harjutused ja näpunäited kodukaitsjaks ettevalmistamise alal;
- D. harjutused ja näpunäited abiandmise alal.

A. Praktilised harjutused ja näpunäited.

Sellistena tuleb kasutada peaaegjalikult:

1. võimlemist, 2. sportlisi harjutusi, 3. jalutuskäike ja matku ning 4. mitme noorsoogrupi ühiseid tegutsemisi; võistlusi.

1. Võimlemine.

Korrapärane süstemaatiline võimlemine, — mis iseendast juba kujutab parima abinõu üldiseks kehaliseks tublinemiseks —, on parimaks lähtekohaks ja aluseks „Noorte Kotkaste“ isamaalise kasvatusele.

Võimlemist tuleb nii tihti kui võimalik korraldada väljas, igatahes aga värskes, tolmuta õhus, ning sealjuures hoiduda otstarbekohatu riietuse tarvitamisest.

Käsitada tuleb siin igasugust võimlemist, nagu vabu ja korraharjutusi, harjutusi riistadel, harjutusi kergejõustikus kui ka võimlemise (noorsoo-, maastiku-) mängu.

Seal, kus „Noorte Kotkaste“ isamaalise kasvatuse lähtekohaks ja aluseks ei saa võtta kõige külgset süstemaatilist võimlemist, olgu see võimlemisabinõude, või oskustega võimlemisõpetaja puudumisel või muil põhjustel, astugu selle asemele võimalikult improvisatsioonid võimlemise alal või jälle võetagu ette ainult need otstarbekohased võimlemisharjutused, millede korraldamist antud olukord võimaldab.

Siia kuuluvad igal juhtumisel „harjutused ja näpunäited kodukaitsjaks ettevalmistuse alal“ (II, C) punkt 1. all mainitud vabad ja korraharjutused.

Harjutustest riistadel — kui sarnaseid kohalikkude oludega arvestades üldse ette võib võtta — juhitagu peamine tähelepanu neile, missuguseid ka harrastatakse jalgväes.

Harjutustest võimlemisabinõudega on suurim praktiline tähtsus kepi- ja nuiharjutustel.

Harjutusi kergejõustikus on igalpool ilma eriliste abinõudeta võimalik harrastada ning nad on „Noorte Kotkaste“ kasvatamiseks suure väärtusega. Siia kuuluvad: jooksmine, hüppamine, ronimised mööda puud, köit, üle takistuste ja maastikus. Samuti tuleb rõhku panna viskeharjutustele (heitmine, tõukamine).

Võimlemise raames tuleb ka võimlemismängudele anda avar ruum. Siia kuuluvad

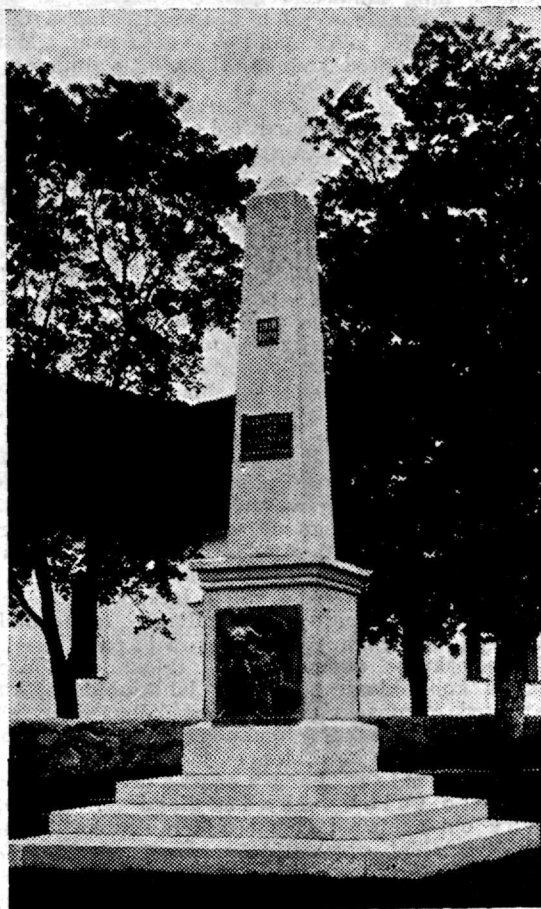
Kaks mälestussammasi.

21. juulil avati kaks mälestussammasi vabadussõja kangelastele — Põlvas ja Kuresaares. Sündmus kujunes mõlemale kodumaanurgale pidupäevaks. Põlva oli Värskla laagrist kohale sõitnud kaks kompaniid aspirante ja üks kompanii kadette, kokku 300 meest, sõjaväeorkester, Põlva laulukoorid, kohalik kaitseleit j. t. kohalikud organisatsioonid. Vabariigi valitsuse esindajana viibis Põlvas sõjakooli ülem kol. Trossi. Mälestussamba avamise tseremoonia jättis kõigile sügava ja liigutava mulje. Sammas on püstitatud 60 põlvalasele, kes vabadussõjas surma saanud, 24 jäljetult kadunud ja 27 maailmasõjas langenule.

Teine mälestussammas avati Kuresaares. Avamisel viibis ka riigivanem, merejõud. juhataja admiral Salza, põllutööminister O. Köster, piiskop Kukh, mitropoliit Aleksander j. t. Rahvamurd oli Kuresaare kohta enneolematu. Katte mälestussambalt tõmbas riigivanem. Samal silmapilgul kõlasid kahu-ritest aupaugud. Järgnes vaimulik talitus mõlemalt meie usutunnistuste juhtidelt, segakooride ettekanded ja hulga pargade asetamine.

Piltidel: ülal — vabadussõja kangelaste mälestussammas Põlvas.

All: riigivanem peab kõnet Kuresaare mälestussamba avamisel.

peale otsekoheste võimlemismängude veel peamiselt kohtadel harrastatavad mängud. Nende valikul tuleb võimalikult arvestada mängijate võimete ning kalduvustega.

Maastikumänge tuleb peamiselt harrastada jalutuskäikudel ja rännakutel (vaata peat. „Harjut. ja näpunäited kodukaitsjaks ettevalmistamise alal“).

2. Sportlised harjutused.

Samuti nagu võimlemine võib ka kehalise spordi süstemaatiline harjutamine muutuda kasulikuks lähtekohaks ning aluspinnaks „Noorte Kotkaste“ isamaalise kasvatusel. Sealjuures harrastatavate sportlike harjutuste juures ei ole aga sihiks saavutada üksikute harjutajate kõrgemaid saavutusi, vaid kõikide osavõtjate üldist kehalist tublinemist ning praktiliste oskuste omandamist. Igal juhul tuleb hoiduda osavõtjate liig suure pingutamise ning muude tervislikult kahjulikkude momentide eest.

Missuguseid sportlisi harjutusi juba võimlemise all mainitud kergejõustikulistele harjutustele kõrval võtta kohaliku kavas, oleb antud võimalustest kui ka muist konkreetseist olukorrist ning kasutada olevast ajast.

Erilise tähtsusega on ujumise oskus. Iga võimalus noormeeste õpetamiseks selles spordiharus tuleb täiel määral ära kasutada.

Ka sõudmisele tuleb igalpool, kus selleks avaneb võimalus, võimalikult pühendada tähelepanu. Samuti ka purjetamisele. Nende oskuste omandamiseks tuleks ühendusse astuda kohalikkude sõude- ja jahtklubidega, kus sarnased olemas. Väga otstarbekohased on pärast tarviliste oskuste omandamist rännaksõidud mööda jõgesid, järvi, mere- ja järvekaldaid.

Sõudmise- ja purjetamiseharjutustele tuleb lubada vaid neid, kes juba on omandanud ujumiseoskuse!

Kui leidub vastavaid õppejõude ning tarvilik arv suuski, võib talvel ka suusatamist võtta „Noorte Kotkaste“ kasvatuskavasse.

Sama on maksev ka uisutamise, kelgutamise ning jääpurjetamise (nii purjega uiskudel kui ka jääpurjekatel) kohta.

Jalgrattasõitmisel on küll tähtis praktiline väärtus, kuid vaevalt võib teda võtta „Noorte Kotkaste“ üldisesse tegevuskavasse, kuna tarvilise arvu jalgratate muretsemine näib olevat seotud teatud raskustega.

Jalgpalli- ning muud pallimängud, kui eriti esimese harjutamisel toimitakse kõige ettevaatusega, on väga kohased „Noorte Kotkaste“ kasvatamiseks, kuna nad mitte ainult kaasa ei äita üldisele kehalisele tublinemisele, vaid ka igakordse olukorra kiire hindamise vajadusega kasvatavad osavõtjaks kokkumatust ja otsustamisvõimet, seega teritavad meeli ja vaimu ning kasvatavad sarnaseid väärtuslikke iseloomuomadusi, nagu julgust, teadlikku allumist, ühist koostöötamist, nii siis käsutähtsust, ühistunnet ja üksmeelt.

Kui seepärast kohalikud olukorrad ja kasutada olev aeg seda võimaldavad, tuleksid ka pallimängud võtta „Noorte Kotkaste“ tegevuskavasse.

3. Jalutuskäigud ja matkad.

Põhimõttelikult peaksid õieti kõik „Noorte Kotkaste“ isamaalise kasvatusel harud leidma käsitamist väljas.

Parema võimaluse selleks pakuvad jalutuskäigud ja matkad.

Siia kuuluvad, peale rännakute harjutusplatside ja tagasi viibimisega sellel peamiselt ülemaalised matkad ning rännakud ühiste tegetsemistele (vaata 4.).

Jalutuskäigud ja matkamised on kõrgeima tervisliku väärtusega; nad äratavad ka armastuse looduse ja kodumaa vastu, edendavad rõõmsat meelt ning pakuvad rikkalikuma võimaluse meelte teritamiseks kui ka väärtuslike kogemuste ja teadmiste kogumiseks.

Nad võimaldavad ka nii edasiiliikumisel kui ka puhkeajal osavõtjate sunduseta ja pinevusest sõbralikku läbikäimist oma juhiga ning pakuvad sellele hulga juhuslike võimalusi, ilma pealetükkivusest, nii öelda mööda minnes, ning seetõttu seda mõjukamal viisil mõjutada noormehe kasvatuslikult ning juhtivalt.

Seetõttu võib peaaegu kõiki praktilisi tegevusi kui ka suuremat osa isamaalise kasvatusel teoreetilistest seletustest ning näpunäidetest parima tagajärjega käsitada just jalutuskäikudel ning matkadel, missugused just nagu oleksid loodud kasvatusliku põhimõtte: „Õpeta kasutades juhus!“ tarvitusele võtmiseks.

Peamiselt just jalutuskäikude ja matkamiste raames tuleks käsitada järgmisi praktilisi tegevusi:

a) Võimlemis- ning sportlisi harjutusi.

b) Mänge (noorsoo- ning maastikumänge) ja võistlusi.

c) Rahvalaulu harrastamist (rändamise-, rahva- ning isamaalaulud). Head laulud on parimaks abinõuks südame ja meelte harimiseks kui ka rõõmsa meele tõstmiseks, seepärast olgu sõnad hoolega valitud! Headel, vanaadel rahvaviisidel olgu eesõigus! Iga osavõtja tundku kõik salmid, mitte ainult esimest!

Tolmuses, mittepuhtas õhus, käimisel vastu tuult kui ka vastumäge tuleb laulmisest loobuda. Ühenduses laulmisega harjutatagu isamaalisest kasvatusel osavõtjatele „Noorte Kotkastele“ õiget hingamistehnikat ja puhtas, värskes õhus pandagu neid tegema süstemaatilisi hingamisharjutusi. (See on parim ettevaatusabinõu hingamisorganite katarriliste haiguste, eriti aga ka kopsutippude katarrilise ärahoidmiseks!)

d) Vaatamisharjutused. — Enne nendega alustamist oleks igati soovitatav lasta ette võtta arstlist silmade järelevaatust ning, kellel vaja, lasta endale muretseta vajalised prillid! Vaatamisharjutused koosnevad kõigepealt üldise vaatamisvõime teritamise harjutustest, siis kauglevaatamise ning teadliku nägemise harjutustest (äratundmine, vaevalt nähtavate asjade eraldamine, nähtava objekti kirjeldamine vaatamise ajal ning pärast seda peast), siis vaatamisharjutustest videvikus ning pimeduses, viimaks pikksilmaga või binokliga ümberkäimise õpetamisest.

e) Kuulamisharjutused. Need on mitmekesiste häälte ja mürade ning nende tekitajate eraldamise, viimaste suuna ja kauguse kindlaksmääramise harjutused, eriti pimeduses. Siia kuulub ka kuulamist kergendavate abinõude tundmaõppimine ning nende käsitamine.

f) Orienteerumine maastikus ilma abinõudeta ning abinõudega selleks. Sellele vastavalt viimaste, eriti kaardilugemise käsitamise süstemaatiline õpetamine.

g) Esimene abi õnnetuste korral (erilaste, mesilaste ning muude putukate nõelamise, usside ning hullude koerte hammustamise, kondimurdmise ning muude vigastuste, marjade,

Eesti 85 skouti Läti skoutide suurlaagris.

seente jne. söömise tagajärjel mürgituse, päikesepiste ja -kuumuse tagajärjel nõrkemise, külmamamise, uppumise jne. puhul). — Hädasidemete panemine; vigastatute jaoks kandraamide valmistamine ja nende edasitoimetamine.

h) Erilised oskused, nagu keetmine väljas, igasuguste laagrisseadete ja -abinõude valmistamine (telkide, tuulevarjude ülesseadmine, mullaonni valmistamine jne.); kaugusesse teadeteandmise võimaluste tundmaõppimine ja harjutamine nendega; maastiku osava ärakasutamise harjutamine kiire ning varjatud edasilükkumise otstarbel; maakuulamise ning teadete toomise harjutamine.

Teoreetiliste õpetuste andmiseks igasugusel alal leidub jalutuskäikudel ja matkadel lõpmatu arv soodsaid võimalusi. Nende kasutamine igasugusest pingutusest ja survest vabaks, kuid sihikindlaks ja teadlikuks vestlemiseks oleneb noorsoo juhi osavusest.

Vestlemise laadi kandvad õpetused, mida põimitakse end pakkuvate väliste põhjuste külge, on eriti mõjuvad ning huvitavad.

Teoreetiliste õpetuste andmise võimaluse loomiseks on kasulik ka rännakute puhul võimalikult tihti külastada ning vaadelda vaatlemisväärsid objekte, tööstusi ning igasuguseid ettevõtteid (looduse- ja kunstiobjekte, korjandusi, näitusi, tööstuslikke asutusi, sõjaväeosasid, sõjalisi õppusi jne.).

Vastavalt rahalistele võimalustele ja tarvitada olevale ajale on aeg-ajalt ka väga kasulik ja otstarbekohane ette võtta pikemaid raudtee- ja laevasõiduga kombineeritud matku oma kodumaal kui ka välismaile. Soovitav oleks, et sarnasel puhul kõigile ühe salga liikmetele osavõtt võimaldataks, kuna ainult majanduslikult paremal järjel seisjate osavõtt üksinda tihti halvavalt võiks mõjuda isamaalise kasvatuse tagajärgede peale.

Noorsoojuht peab seepärast enne pikema rännaksõidu ettevõtmise väljakuulutamist kõik võimalikud abinõud sõidusoodustuste saamiseks tarvitusele võtma (sõiduhind, sissepääs, toitmine, ulualuse leidmine jne.) ning siis alles, kui

need on käes, matka organiseerimisele asuma.

Juba teadaantud ning rõõmuga tervitatud ettevõtete teostamata jäämine hävitab osavõtjates huvi ja usalduse.

4. Mitme noorsoogrupi ühised tegutsemised; võistlused.

„Noorte Kotkaste“ isamaalise kasvatuse ühtlustamise edendamiseks kui ka ühise kodumaa poegade — rahvuse peale vaatamata — sõbraliku läbikäimise ning tutvumise soodustamiseks laiemal ulatusel tuleb aegajalt mitmeid, kõigepealt muidugi naabruses asuvaid „Noorte Kotkaste“ salku vahelduva kogumiskohaga ühendada igasuguste ühiste ettevõtete teostamiseks, ühiseks tegutsemiseks.

Nende ettevõtete hulgas kuulub võistlustele eriline koht, kuna need on väga sündsad osavõtjate nime ja huvi tõstmiseks ning terve auahnuse äratamiseks.

Võistluste korraldamiseks on sündsad peamiselt harjutused kergejõustiku alal ning muud kehalised spordid.

Võistlusi tuleb pidada kõigepealt üksikuis harjutusgrupes ning siis neid aegamööda laiendada mitme salga ühiseks ettevõtteks.

Üksikvõistluste (mees mehe vastu) kõrval tuleb pöörata väärilist tähelepanu ka grupivõistlustele (salk salga vastu).

Nõudmised tulevad seada nii, et nad avaldaksid saavutatud tubliduse piire ning katsetaksid vastupidavust, ilma et seeläbi osavõtjatele sünniks tervislik kahju. Hea vorm pärast harjutuse lõpetamist (ei mingit kokkuvarisemist ega kurnatud olekut) olgu võidu tingimiseks.

Võistlusi peetagu nende eneste, mitte aga auhinna pärast. Seepärast ei mingisuguseid rahalisi auhindu! Oige mitmesugustel põhjustel oleks soovitav võitjatele, nii üksikuile kui grupele, anda peamiselt audiploome. Seesuguseid tuleks anda ka neile võistlejatele, kes varem kindlaks määratud miinimumnõudmisi on täitnud.

Viimast laadi võistlustingimiste abil võib võitjate arvu soovikohaselt suurendada ning seeläbi ka neid osavõtjaid võistlustel ergutada, kel-

lel vähemate võimete tagajärjel muidu vähe oleks lootusi võidulepääsemiseks. Seeläbi tõstatatakse võistlejate eneseteadvust ning ergutatakse nende indu.

Võistluste korraldamisel tuleb hoolt kanda nende väärika ja tõsise välise ilme eest.

B. Teoreetilised seletused ja õpetused.

Teoreetilisi seletusi ja õpetusi tuleb põimida praktiliste harjutuste ja toimingute külge, samuti tuleb neid anda ka igal muul kohasel võimalusel kui ka meelega eriti seks otstarbeks kombineeritud juhusel, kuid võimalikult ilma pealetükkivusega, vabalt, nagu sünniks see päris loomulikult, iseendast. Selleks on kõige parem osavõtjate tähelepanu kaitvalt juhtida lähtekohtadeks valitud põhjusele, juhtumisele, asjale või muule sarnasele („mis sünnib nüüd?“) ning selle külge ergutava vestlemise kujul põimida kavatsatud seletus. Peaks pärast vestlemise sihi kättesaamist osavõtjate alguses köidetud huvis nõrgenemist märgata olema, siis ei tule neid sundabinõu abil tähelepanule käsutada, vaid tuleb seda osavasti uuesti kõita, tarbekorral aga ka samal viisil teem muuta või mingile praktilisele tegevusele üle minna, nagu laulu alustada, minigisuguse komandoga tähelepanu äkki mujale juhtida või midagi sellesarnast ette võtta. Nõnda lõpetamata jäänud seletus tuleb siis järgmisel soodsal juhusel lõpule viia.

See õpetusviis nõuab noorsoo juhilt — seletatava materjali täielise valdamise kõrval — kiiret kohanimist olukorrale ja suurt osavust vestlemise juhtimisel kui ka oma kasvatusaluste vahetpidamatut teravat jälgimist. Muu hulgas on põhjalik ettevalmistus igale harjutuspäevale kui ka täpne aine ettemärkimine tungivalt vajalik.

Need teoreetilise õpetamise harud, mis noorsoojuhilt nõuavad rohkem ettekandelaadilist esinemisviisi, tulevad jätta peamiselt nende harjutustundide kavasse, mis täiesti ebasoodsa ilma tõttu ei võimalda tegutsemist vabas õhus. Ka siin tuleb ühe teemi juures peatuda vaid senikaua, kui ta suudab kõita osavõtjate täielise tähelepanu.

Puht koolitaoline õpetamine kindla tunnikavaga ja osavõtjate sundimisega tähelepanuks ja kaastõeks ei sobi „Noorte Kotkaste“ isamaalise kasvatus viisisse ning pole tema huvides.

Kus vähegi võimalik, tuleb ettekannete selgitamiseks tarvitada igasuguseid vaatlemisobjekte, nagu pilte, diagramme, valguspilte ja kinofilme.

Üksikute „Noorte Kotkaste“ gruppide igakordsetele erilistele nõuetele vastavate teoreetiliste seletuste ja õpetuste väljavalik nende laialatuselisest ainematerjalist tuleb jätta vastava pealiku või juhi hooleks.

Alljärgnevas mainitakse suurtes joontes vaid neid aineid, missuguseid igatahes ning igalpool tuleb käsitada.

1. Üldise teaduse üldtarvilikkude teadmiste edasiandmine ses ulatuses, nagu see vajalik igale üksikule isikule. Siia kuuluvad muu hulgas igasugused näpunäited hügieenilisel alal, nagu otstarbekohase toitmise ja riietamise, keha eest hoolekandmise jne., tubaka ja alkoholi tarvitamise tervisele kahjulikkuse, seksuaalelu ohtude, edasi esimese abiandmise, looduse- ja kodumaaaitse ning muu sarnase kohta.

2. Seletused riigikorra ja tähtsamate asutuste ülesannete ning nende tarvilisuse kohta, sedavõrd kui seda peaks teadma

ka iga kõige lihtsam riigikodanik, riigikodanlise meelsusele kasvatamine. Siia kuuluvad seletused põhiseaduse, riigikodaniku õiguste ja kohuste, riigi kaitseorganisatsioonide, riikliste ja kultuuromaavalitsusliste asutuste, kohtuasutuste ning teiste organisatsioonide kohta.

3. Kõigele kõrgele ja aatelsele alati väga vastuvõtlikku noorsugu tuleb vaimustada meie eisisade kangelasmeelsete vabadusvõitluste, üksikute, eriti üldiselt tuntud isikute nii rahu kui vabadussõja ajal teostatud teeneterikka tegevuse kui ka meie vägede ning üksikute isikute kangelaslike tegude elava kujutluse abil, osavõtmistega meie langenud ja väljapaistvate kangelaste austamisest kui ka muudest riiklistest või kohalikkudest mälestuspäevadest ning muudest isamaalistest pidustustest, ning neis äratada soov ja püüe kõigist jõust järele aimata neile kõrgele eeskujudele.

Sellelaadilisi kasvatuslisi püüdeid võib nende kestvas mõjutuses veelgi süvendada, kui neid käsitada ajaloolistel paikadel või pea igalpool langenud kangelastele püüdatud ausammaste ja mälestusmärkide juures viibides.

4. Igal võimalusel ning igalpool peab kavakindlalt püüdma noormehe kasvatada moraalsele ning isamaalisele tundmisele, mõtlemisele ning tegutsemisele, eriti tuleb aga tähelepanu pöörata nõndanimetatud mehevoorte (vaata „Noorte Kotkaste“ isamaalise kasvatus sihid ja ülesanded, I, viies lõige) äratamisele ja arendamisele.

Noorte hinges tuleb äratada iga ausa töö austamist.

C. Harjutused ja näpunäited kodukaitsjaks ettevalmistamise alal.

„Noorte Kotkaste“ isamaalise kasvatus sihtide ja ülesannete kirjelduse viimase kahe lõike mõttes tuleb nii praktilistel tegutsemistel kui ka teoreetiliste õpetuste andmisel silmas pidada ka „Noorte Kotkaste“ ettevalmistamist kodukaitsjaks.

Praktilistel harjutustel väljenduks see järgmiselt:

1. Võimlemise ning vabade ja korraharjutuste juures tuleksid komandod anda sõjaväe komandokeeles, seega Eesti keeles, missugused aga samuti kui ka muud Eesti keeles tarvitataavad sõjalised oskussõnad mitte-eestlasile nende emakeeles ära tulevad seletada.

Vaba- ja korraharjutuste ülesandeks on harjutada noorsoole talle meeldival kujul head kehahoidu, kui ka täpset korda ja distsipliini ning võimaldada sõjaväeliste komandode tarvitamise abil „Noorte Kotkaste“ salkade korrapärasel liikumisel, millega osavõtjad kaunis tunduvalt ette valmistatakse eelseisvale teenistusele sõjaväes ja kaitseliidus.

Harjutuste tegemisel tuleb rõhku panna valju korra, täielise vaikuse ning võimalikult väleda liikumise peale.

Tuupimiseks (trillimiseks) muutuv, või isegi vaid kauemini kestev ja tugevasti väsitav harjutamine tuleb igal juhtumisel kõrval jätta!

Sõjalist auandmist (saluteerimist) ei tule üksikult „Noorte Kotkaste“ liikmetelt nõuda, vaid selle asemele peaks astuma mõni muu lihtne ja viisakas tervitusviis sõnadega: „Tervis, härra pealik!“, „Kuulen, mõistan, kohe, härra pealik!“ jne.

Sõjaväeliste korraharjutustena tulevad käsitada lihtsamad rivilised liigutused.

Püssivõtteid (peale laadimise-, sihtimise- ja tulistamisevõtete) ei tule käsitada. Püsside tarvitamine väljaspool laskeplatse, kui ka puupüsside tarvitamine harjutusteks ei ole lubatav.

Iga harjutuse lõpul on soovitatav korraldada defileerimist kohapeal oleva juhtivama isiku (noorsoojuhi) ees.

Vabade- ja korraharjutuste õpetamine uustulnuile peab sündima järk-järgult.

Sealjuures võib vanemaid osavõtjaid noorsoojuhi abilistena kasutada. Ei peaks neid lei-

ümber grupeerituna. Tolmudest teedest tuleb võimalikult eemale hoida.

Vaatamisharjutuste raames kujutavad jälgedehindamine (auto-, vankri-, jalgratta-, inimese- ning loomajäljed, liikumise suuna ja kiiruse hindamine jne.) kui ka kaugustehindamine (75-sentimeetriliste samumudega) kodukaitsjaks ettevalmistuse ala.

Orienteerumisel maastikus tulevad „Noored Kotkad“ kodukaitsjaks ettevalmistuse mõttes harjutada spetsiaalkaartide lugemisele ja tarvitamisele, samuti kui ka väikeste maastikukaartide joonestamisele ning sellekohaste viskete tegemisele.

Riisipere naisjaoskond meestele einet valmistamas, kes laskerada ehitamas, 1928. a. maikuus.

duma, siis on parem harjutuste kava vähendada, kui loobuda iga noormehe õpetamisest üksikult.

Õpitud liikumisi tuleb pärast praktiliselt ära kasutada ning tarviduse järele edasi harjutada, nõnda et teatud aja jooksul kõik väljaõpidud harjutused kordamisele tuleksid ning vanemad osavõtjad aegamööda sõjaväe võimlemiseeskirja nõudmisi suudavad täita.

2. Sportliste harjutuste juures. Seal, kus „Noorte Kotkaste“ isamaalise kasvatuse lähtekohaks on kehalise spordi harrastamine ning mitte võimlemine, tuleb sportlisi harjutusi eespool tähendatud vaba- ja korraharjutustega täiendada.

3. Jalutuskäikudel ning matkadel. Marssimist tuleb jalutuskäikude puhul teostada ilma ning seljakottidega, kusjuures kantavat raskust vastavalt jõule ning harjumusele aegamööda võib suurendada. Sealjuures tuleb erilist tähelepanu juhtida marssimise kiirusele kui ka marssimisel ette juhtivate takistuste võitmisele. Vahepidamatu marssimine kolonnis ei ole aga soovitatav ning seepärast marssigu osavõtjad, eriti väljapool külasid, aleveid ja linnu pigemini karjana noorsoojuhi või pealiku

Eriliste oskuste juures. Need kujutavad endastki juba pea terves oma kogus enam-vähem kodukaitsjaks ettevalmistamise alasid. Seepärast on kõige otstarbekohasem, kui neid lastakse harjutada sõjaväes maksvate põhimõtete alusel.

Teadeteandmistel kaugustesse, mis üldiselt piirduvad peamiselt praktiliste harjutustega signaliseerimises lippude ja vilktuledega morsetähstiku alusel, siis vile ning võib olla ka veel sarvesignaalidega, tuleb osavõtjaid tutvustada mitmesuguste kaugusesse teadaandmisteviiside ja võimalustega (akustiline, optiline ja galvaaniline telegraaf, raadiotelegraaf ja telefon) ning kui võimalik neile näidata sellekohaseid sisseseadeid ja asutusi.

Maakuulamise ja teatamise harjutustel. Need harjutused tingivad enama jao „Noorte Kotkaste“ isamaalise kasvatuse oskuste omamist. Nad koosnevad peamiselt osavõtjate koolitamises eraldada olulist mitteolulisest ning sellele vastavalt otstarbekohasest jälgimises ning tähelepanemises ja võimalikult lühikeste, kuid selgete ja tabavate teadete formuleerimises, alguses suusõnal, siis kirjalikult, varus-

tatud ka vastavate viskeliste joonestustega, edasi kiires ja varjatud edasitungimises ühes terava ümbruskonna jälgimisega, kasutades sealjuures võimalikult maastiku iseäraldusi (kate, vaatlemispunkt) ja hoidudes iga kära ja tähelepanuäratava liigutuse eest. Põhimõte: Palju näha, ise jääda tähelepanematuks, kiiresti ja täpselt teatada!

Kui „Noorte Kotkaste“ salga liikmed sel alal oma pealikult juba küllaldaselt määral ja üksikasjalist juhatust on saanud, siis tuleb esiteks üksikuile osavamaile, pärast väikestele ja suurematele patrullidele, pealiku või selleks kõlbliku vanema salgaliikme (abipealik, abijuht) kontrolli all, anda lahendamiseks alguses kergemaid, pärast raskemaid ülesandeid.

Iga niisugune ülesanne peab olema täiesti selge, ruumiliselt ning ajaliliselt piiratud!

Harjutuste otstarve: leidlikkude, usaldatavate maakuulajate kasvatamine.

Et harjutustest osavõtjale anda võimalust näidata oma osavust orienteerumisel maastikus, kiires ja leidlikus edasilikumises, terases vaatlemises (nägemises ja kuulmises, jälgede tõlgitsemises, kauguste hindamises, järelduste tegemises), maakuulamises ja teatamises jne., on soovitatav aeg-ajalt ette võtta nõndanimetatud „sõja- ja mängu maastikus“. See oleks võitlus-sarnane liikumismäng maastikus, mis meele tuletab teatud sõjaväeliste toimingut sõjaväljal, mida kahtlematult osavõtjad mängivad huvi ja innuga ning mis on väga kohased osavõtjate ettevalmistamiseks pärastisele teenistusele sõjaväes ja kaitseliidus. Sõja kuuluvad: luursalga-harjutused (luursalk luursalga või kogu „Noorte Kotkaste“ salga vastu), vastastikune metsast läbihiilimine, pealetungid, laagri jälgimine, lõksude soetamine, tagaajamine ning samas sihhis liikuva „Noorte Kotkaste“ salga jälgimine, kahe grupi võistlus kiiremas ja varjatud jõudmises määratud punkti või joonele, kahe grupi võistlus kiiremas ja täpsemas, ning sealjuures nägematus ühe ja sama objekti luuramises ja luuramise tagajärgede teatamises ning palju muid.

Teatud „oletuste“ ülesande aluseks seadmine ning päris korrapäraste „lahingute“ korraldamine ei ole lubatav!

Mängude korraldamisel peab pealik või juht, tarbekorral ka abipealikud või abijuhid tegutsema „vahekohtunikudena“. Nende ülesandeks on mängu korrapärase toiminguga ja käigu järele valvamine, eriti aga kakeluste ärahoidmine, mis sarnastel juhtumistel kergesti võiksid aset leida. Kui juhtiv pealik distsipliinilistel või muil põhjusil pole sunnitud mängu enneaegu katkestama, tunnistatakse see lõpetatuks, kui üks võistleja pool oma ülesande on lahendanud või kui võistlejatele pooltele antud ülesannete täitmine silmnähtavalt üldse enam või mitte enam õigeaks ajaks ei või teostuda.

Mängust osavõtjate tegelik ihulik vangistamine vastaspartei poolt ei ole lubatav. Vahekohtuniku otsusega „vangilangenuiks“ tunnistatud mängust osavõtjad võtavad edaspidisest mängukäigust vaid pealtvaatajatena osa.

„Noored Kotkad“ peavad enne juurepääsu sõjaliste mängudele maastikus juba sedavõrd distsiplineeritud olema, et nad iga vahekohtuniku otsuse kohe ja vastuvaidlematult maksvaks tunnistavad.

Erilise haru kodukaitsjaks ettevalmistuse alal moodustavad harjutused laskmises.

Harjutamisi laskmises õppepadrunitega hästi laskvaist vintpüssidest tuleb võimalikult igalpool korraldada, laskmist teravate padrunitega aga ainult seal, kus selleks leiduvad kohased laskeplatsid ning kus on täidetud sellele vastavad nõudmised.

Pealiku ülesandeks on nende tingimuste järele valvamine, ning kõigi abinõudega selle eest hoolt kandmine, et soetada neile tingimustele vastavaid laskevälju.

Õppelaskmise läbiviimisel on maksivad sellekohased määrad. Laskmisest terava padrunitega tohivad osa võtta ainult need osavõtjad, kes on vähemalt 15 aastat vanad.

Laskeriistade tarvitamine väljaspool laskevälju, kui ka püssivõtete (peale laadimise- ja tulistamisevõtete) harjutamine ei ole lubatav.

Teoreetiliste seletuste ja õpetuste andmisel väljendub kodukaitsjaks ettevalmistamine relvastatud jõu, sõjaväe ja kaitseliidu, otstarbe ja ülesannete, organisatsiooni ja tegevuse selgitamises, kui ka meie riigi sõjaväe ja kaitseliidu vapra ja ennastalgava vabadsõja ajal tegutsemise elavas kirjeldamises, siis aga ka noorsoo kasvatamises sõjaväeliste vööruste ja omadustele (vaata: „Abinõud „Noorte Kotkaste“ isamaaliseks kasvatuseks“, II. B. pkt. 3 ja 4).

D. Harjutused ja näpunäited abiandmise alal.

„Noorte Kotkaste“ salga või üksikute noorte ärakasutamise abil jõukohaseks abiandmiseks mitmesugustel puhkudel (riiklistel, rahvuslistel pidustustel ning pidustustel heategevaks otstarbeks, õnnetujuhtumistel, tule- ja veehädadel, ehituse- ning lõikusetöödel jne.) istutatakse noorte hingesse teatud vastutavuse ning eneseväärtuse tunne, mis kaasa mõjub nende huvi ja innu kasvamisele. Seesuguse üldkasuliku tegevusega kujuneb neis välja terve iseteadvus ning neid kasvatatakse ligimesearmastusele, abivalmis olekule, enesalgavusele, kohusetruudusele, ühiskonnatundele ning ka teised kodanikuvoorused arenevad neis seeläbi õige mõjuvalt.

Sarnaste abiandmiste kohalikkudele oludele vastav organiseerimine ja otstarbekohane teostamine avaldab ning selgitab aga ka laiematele rahvahulkadele „Noorte Kotkaste“ isamaalise kasvatuse praktilise väärtuse ning aitab nõuda selle organisatsiooni rahvapäraseks muutmisele õige tublisti kaasa.

III. Mõned erilised märkused.

Noormeeste osavõtt „Noorte Kotkaste“ organisatsioonist ning selles antavast isamaalises kasvatusest on vabatahtlik. Seepärast kuulub „Noorte Kotkaste“ pealike ja juhtide ülesannete hulka ka intensiivne noorsoo koondatamist tegevus „Noorte Kotkaste“ lipu alla. — Nad peavad kõnede ja referaatide abil, samuti ka juhuslikudel jutuajamistel veenma vanemaid, õpetajaid, teenistuse- ja tööandjaid selles, et nende poegade ja hoolealuste järjekindel osavõtt „Noorte Kotkaste“ isamaalises kasvatusest on vajalik, kasulik ning tähtis; nad peavad

mõistma huvitada mõjurikkaid ja jõukaid isikuid sellest isamaalisest ja humaansest organisatsioonist ning neid mõjutama selle edenemiseks kaasa aidata; nad peavad noorsugu ennast nende huvi köitva ja haarava esinemisega sellele tegevusele võitma ja kaasa tõmbama.

„Noorte Kotkaste“ tegevusele tuleb rakendada võimalikult kõiki poisse vähemalt 10. eluaastast alates. Nooremate vastuvõtt ärgu olgu keelatud.

„Noorte Kotkaste“ gruppidesse jaotamine vanaduse järele on soovitatav ja otstarbekohane.

„Noorte Kotkaste“ arstline järelevalutus enne tegevuse alustamist kui ka vahetpidamatune arstline järelevalve tegevuse keskes ei ole mitte ainult soovitatav, vaid on otse hädavajaline.

Isamaaline kasvatus andku „Noortele Kotkastele“ seesuguse sõjaväelise ettevalmistuse, et neile allohvitseri astme omandamine peaks olema kerge asi; ka peaks neil olema hõlpus sooritada katseid väeteenistuses ajalühenduse soodustuse saamiseks.

„Noorte Kotkastena“ sõjaväelise eelhariduse saamise kohta võib neile välja anda sellekohaseid tunnistusi. Kuigi neil puudub ametlik

väärtus, võivad nad siiski kergendada nende omanikkude edasijõudmist kaitsevæes.

„Noored Kotkad“ kandku kuni otstarbekohase riietuse väljatöötamise ja soetamiseni vasakul varrukal „N. K.“ tähtedega varustatud kaitseliidu käelinti.

„Noorte Kotkaste“ riietus peab olema vastupidav, mugav ja vastama tervishoidlistele nõuetele.

Harjutuste aja kindlaksmääramisel võetagu arvesse osavõtjate harjutuspaigale marssimise ja kojutuleku jaoks nõuetav aeg. Mitmetunnilise (2 kuni 4 tundi) koosviibimise korraldamine iga nädala jooksul on soovitatav. Sellise harjutuse ärapidamine iga kahe nädala jooksul tuleb arvata miinimumiks, missugust enam vähendada ei tohiks.

Üksikud, kogu päeva kestvad harjutused, ütleme — üks kord kuus või kahe kuu tagant, on otstarbekohased. Noorsoo vajadust pikema puhkuse ja une järele võetagu arvesse.

„Noorte Kotkaste“ isamaalise kasvatus ülem juhtimine kuulub kaitseliidu peastaabile. Malevate piirkonnis juhivad „Noorte Kotkaste“ üldist tegevust ja valvavad selle ühtlustamise järele kaitseliidu malevate staabid. Järelevalve õigus olgu sõja- ja haridusministril.

— 0. —

Osa Tallinna I-se malevkonna noori sporflasi, kes tegelikult osa võisid kaitseliidu päeva võisflustest Pärnus.

Istuvad vasakult paremale: Joh Kauba (Tall. maleva spordipealik); Aug. Luukas (püstitas uue rekordi 1000 mtr. jooksus); G. Neumanskraft (I malevkonna pealik); A. Kivisild (I-se malevkonna spordipealik); Joh Einmets; Rud. Kelmsar. Seisavad: E. Peterson; Alek. Kljavin; Reinhard; R. Lepisto — kõik noored lootustäratavad sportlased.

Mõnd kasvatuse alalt.

Käesoleva artikli aineks on mõni küsimus, mis puudutab kasvataja ja kasvata-tava, peajasjalikult vanemate ja laste vahekorda. Just praegu on need küsimused eriti suure tähtsusega, sest näeme ju nii sagedasti võõraksjäämist vanemate ja noorte vahel, mis tungib kuni perekonnani. Vanemad ja lapsed elavad üksteise kõrval kuidagi igaüks omaette, sagedasti ilma et neil palju ühist oleks. Lastele on võõrad vanemate huvid, vanemad aga ei tunnegi laste omi. Vist harva on olnud vahe kahe üksteisele järgneva generatsiooni vahel nii suur kui nüüd, kus üks on kasvanud enne sõda ja revolutsiooni, teine pärast. Ja kipub harilikuks saama selle vahe lihtne konstateerimine, nagu ei saaks siin üldse midagi parata, nagu oleks see võõraksjäämine möödapääsmatu. Või siis vastupidi — eitatakse üldse selle vahe sügavamat põhjust ja püütakse noorematele vägisi peale sundida enese põhimõtted ja töökspidamised, tembeldades nende omi dekadentseteks ja alaväärtuslisteks.

On see siis tõesti nii? Tõsi on — alati leiame vahe isade ja laste vahel, kunagi ei ole neil täielist üksmeelt elu ja tema nähtuste hindamisel. Kas aga sellel vaadete lahkuminekul peab olema paratamata tagajärjeks üksteisest võõrdumine? Kas ei saa hoolimata erinevaist vaateist ometi sõbralikult mõista teineteist? Kas ei ole üksikuid juhtumisi, kus leiame sarnast sõbralikkust? Kas ei tule võõrdumise põhjust sageli otsida tavalises vanemate ja laste vahekorras, nii nagu ta on vist alati olnud ja kujunenud, ja kas ei leia meie lõpuks just vanemate juures osa süüdi selle vahekorra kujunemises?

Läheneme nüüd küsimustele, mis on õrnad, kus raske on määrata, et õige on nii ja mitte teisiti, et peab tegema just seda ja mitte muud, sest põhimõtete püstitamine on siin võib olla lihtsam, kui nende teostamine. Katsuksime siiski leida mõnd abinõu, mis võib olla vähendaks võõrdumist, aitaks kaasa seltsimehelikuma vahekorra loomisel vanemate ja laste vahel.

Esimeseks ja kõige tähtsamaks peaksin siin lugupidamist lapse vastu. Ikka ja alati kõneldakse ainult sellest, et noortel peab olema lugupidamist vanemate ja kasvatajate vastu, ja võib olla võõrastustki äratav nõudmine, et see l u g u p i d a m i n e olgu vastastikune. Ja ometi

on see tarvilik, kui tahame kasvatada huvitavalt ja omapäraselt arenenud isikuid ja tahame säilitada seda intiimselt-usaldavat vahekorda, mis nii iseloomulik laste ja vanemate vahekorrale siis, kui lapsed on alles väikesed.

Kuid milles avalduks see lugupidamine? Peamiselt selles, et loobutakse kergest, üleolevast suhtumisest laste huvid, laste rõõmude ja murede vastu. See üleolev suhtumine on igapäevane nähtus, ta on võib olla ka arusaadav — täiskasvanud inimesele näivad ju tõepoolest laste huvid, rõõmud ja mured tühistena ja lapsikutena. Kuid lapsed võtavad neid niisama tõsiselt, kui meie võtame oma huvid, ja üleolev mui-gamine nende üle haavab väga. Kindlasti mäletavad nii mitmedki oma lapsepõlvest juhte, kus täiskasvanute naer ja pilkamine, või ka lihtne mitte-tõsiselt-võtmise mõjusid nii lõpmata valusalt. Sellest tuleb võimalikult hoiduda; võimalikult palju tuleb huvi ja osavõttu näidata kui lapsed tulevad seda otsima, ja kõnelevad oma mõtetest ja huvidest, mitte neid ära tõukama külma sõnaga või üleoleva naeruga.

Sest esiteks peituvad nendes laste huvides sagedasti areneva isiku omapärased avaldused; teiseks aga võib last osavõtmatusega ära tõugates jäädavalt rikkuda sooja, usaldava vahekorra temaga. Eriti terav on see n. n. ülemineku aastates, kui hakkab kujunema areneva isiku omapära-sus, ja kui ollakse kõige hellem ja kõige õrnema enesetundega. Selles eas sünnibki enamasti, et lapsed ja vanemad hakkavad üksteisest kaugemale nihkuma, et kaob see täieline usaldus, mis valitseb varasemas lapseas, ja lapsed hakkavad oma mõtteid, oma huve pidama endale, tundes, et neid küllalt tõsiselt ei võeta vanemate poolt. Ja ometi on sõpruse ja usalduse säilitamine just selles eas ülitähtis. Ja just emale on see kõige tähtsam, sest tema on loomulikult see, kelle poole peab pöörduma lapse usaldus, esimene, kes meele tuleb, kui on tung kellelegi oma mõtteid, oma muresid, oma unistusi avaldada. Kuid küsige, kui sagedasti seda tehakse, kui ollakse juba viieteistkümnepäevaste ümber? Vist küll mitte liig sagedasti.

Peale mitte-küllalt-tõsiselt-võtmise on veel üks asjaolu, mis peletab eemale sarnase täielise, sõbraliku — ütleksin jällegi meelsamini seltsimeheliku — usalduse: va-

nemate ja peajasjalikult emade lakkamatu tung „kasvatada“. Niipea kui lapse poolt avaldatud mõtted näivad veidi uutena, lähevad lahku vanemate tõekspidamisest, püütakse neid mõjutada, juhtida vastavalt oma arvamisele, ja harva toimitakse sealjuures taktiliselt ning õrnatundeliselt. Tagajärg on see, et teinekord oma mõtetega enam ei tulda. Vanemad on rahul — tähendab, on kadunud need kahtlased ja ohtlikud mõtted, tõsi on aga, et nad on pugenud sügavamale, et neid avaldatakse koolisõpradele, võõrastele, kuid mitte enam emale. Sarnasel korral, kus laste mõtteavaldusis kohtame endale vastuvõtmatuid mõtteid, ei ole vist kunagi otstarbekohane neid karedalt ja valjult alaväärtuslisteks tembeldada, vaid kindlasti saavutab paremaid tagajärgi nende tõsine läbiharutamine, kusjuures noorte väiteid tõsiselt ja kaaludes ära kuulatakse. Kõneleda nendega nii, nagu kõneleks teise täisealise inimesega, püüdes neid veenda rahuliselt ja loogiliselt — see võib olla aitab, kärgatamine ja noomimine ei aita kunagi. Kõige ohtlikum ongi see, et need mõtted sarnasel korral varjule poevad; et neid enam ei avaldata, ja ometi on nii ülitähtis vanematel teada, mis mõtleavad nende lapsed, missulused põhimõtted kujunevad nende küpsevas vaimus.

Samuti mõjub veel teine asjaolu, mida kahjuks väga sagedasti leida võib, ja mis mõjub samuti usaldustrikkuvalt — see on laste usaldusavaldusi mitte küllalt hästi salajas pidamine. Unustatakse, et see, mis laps saladusena usaldab, tema silmis tõesti

tõsine saladus on, ja et ta seda avaldab ainult emale, mitte tema tuttavatele ja sõpradele. Aga kui sagedasti peab ta pealt kuulama, et sellest kõneldakse hoopis kõrvalseisvatele inimestele. Seda tehakse vahest koguni uhkustundest, tahtes näidata „kui huvitav laps mul on“. Kuid kindlasti libiseb lapse teadvusest seda kuuldes mõte: „enam ma emale ei räägi“.

Ja kõige selle tagajärg on see, et pojad, kui neilt küsitakse, kas ema ka teab midagi nende teinekord hädaohtlikkudest ettevõtetest kas või näiteks spordi alal, vastavad: „Emad ei tea kunagi midagi.“ Ja ongi tõsi, et sageli vanemad viimased, kes teada saavad kõige tõsisematest ja sügavamatest elamustest oma lapse elus.

On arvatavasti võimatu saavutada täielist saladuse kadumist lapse ja vanema vahel. Ikka püsib lapse juures mingisugune instinktiivne häbelikkus, mis segab avaldamast kõige intiimsemaid, kõige omasemaid tundeid ja mõtteid. Vaevalt on üldse võimalik täieline otsekoheesus ja usaldus kahe inimese vahel, olgu nad üksteisele nii lähedalseisvad kui tahes. Aga vähemalt seda, mida lapsest teavad võõrad, kõrvalseisvad inimesed, peaksid teadma ka vanemad, ja lapse enda kaudu. See on ideaal. Kuid selle poole peab püüdma, võib olla teostub siis eesmärk, olla sõber, olla seltsimees oma lapsele. Ja kindlasti aitab sellele kaasa lugupidamine lapse vastu, lugupidamine tema omapärasuse, tema mõtete, rõõmude ja murede vastu.

E. R.

Supi proovimine Sakalamaa maleva Põhjaka laagri „toidulas“.

Olümpiamängud antiikajast praeguseni.

Eesti senine osavõtt olümpiamängudel.

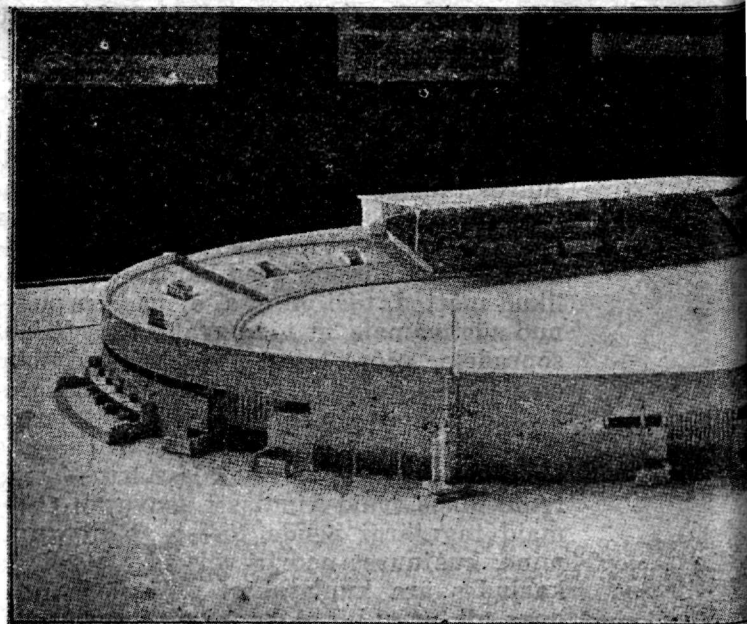
Peloponnesi poolsaare südamest algab oma jooksu Ruphia jõgi, mis vanasti kandis nimetust Alpheios. 18 km. kaugusel ta suubumisest Ioonia merre puutub Alpheios kokku idast lääne mineva mäeaheliku Kladeosega. Jõe ja kirdepoolse mäeosa Kronose või Olympose vahel asub Altise org, kus peeti iga nelja aasta takka Hellase suuri rahvuspühi — olümpiamänge.

Olümpia sünnisaladus peitub muinasjutulises hämaruses, mille ühe variandi edasiandel on olnud olümpiamängude loojaks Herakles, teise järele sangar Pelops. Aja jooksul muutusid olümpiamängud niivõrd veetlevateks, et teised Kreeka maa-konnad hakkasid piisalasi kadestama. Ellilased asutasid oma võistlusemängud ja tekkinud võistlus soetas vastastikku meelepaha ja ärevust. Lõpuks leppisid piisalased ja ellilased Delfi oraakli manitsusel kokku ja olümpiamänge hakati sellest peale rahu ja sõpruse tunnustuseks ühiselt korraldama. Selle otsuse tegid 884. aastal enne Kristust Elise ja Pisatise kuningad Iphitos ja Kleosthenes.

Aastal 776 e. Kr., mil Koroibos võitis kiirjooksu, hakati arvestama olümpiamängude saavutusi ja mängude järele seati ka kreeklaste ajaarvamine. 700. aastate ümber tõusis osavõtt olümpiamängudest juba võrdlemisi laialdaseks ja 600. aastail on võitjate nimestikus ka Korindi, Megara, Sikyoni, Smyrna ja teiste linnadegi mehi.

Alul oli kreeklastel olümpiamängudel jooks kõige hinnatavam ala, kuid hiljem hakati mõningate teiste alade võitjaid rohkemgi austama. Pindarose 25 spordiostist on vaid 6 pühendatud jooksjatele. Olümpia võitjate mälestamiseks püstitatud kujudest oli 45 jooksjat, 59 poksijat, 39 maadlejat ja 20 vabavõistlejat.

Olümpiamänge peeti Kreekas 1200 aasta jooksul — üldse 293 olümpiaadi, alates 776. e. Kr. ja lõpetades 394 a. peale Kr. 395. a. vallutasid gootid kuningas Alarichi juhatusel Olümpia püha paiga, kuna 522. ja 551. a. p. Kr. olnud suured maavärisemised muutsid kuulsa koha rusudeks ja lõ-

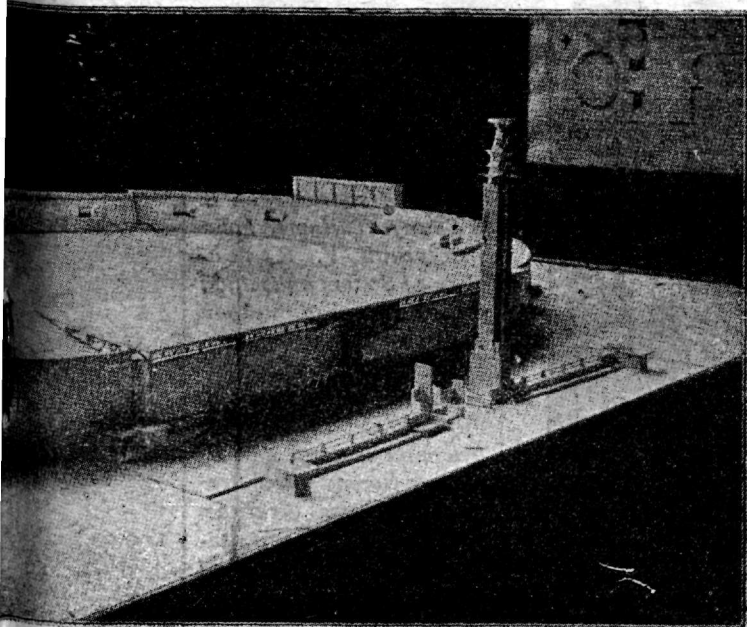

Amsterdami staadion, kus peeti

puks viljakandev maagi jõe voogudest kantud liivaga kõrbeks muutus.

Moodsa aja olümpiamängude asutajaks on Prantsuse parun Pierre de Coubertin. Ta on ka rahvusvahelise olümpiakomitee asutaja ja oli 1926. aastani selle president. Ta lahkus presidendi kohalt kahe aasta eest, mil ta valiti komitee aupresidentiks. Olümpiamänge peetakse nüüd iga nelja aasta takka — samuti kui vanal ajal. Kreeka esines küll sooviga, et temale jäetaks õigus pidada kõik olümpiamängud, kuid see soov ei leidnud teiste rahvaste poolt nõusolekut. Kreeka rahuldamiseks jäeti talle õigus korraldada vaheolümpiaade — kaks aastat enne iga üldolümpiaadi. Seda õigust on Kreeka kasutanud vaid korra — 1906. a.

Praegu pühitsetakse Amsterdamis neoolümpiamängude üheksandat väljaannet. Uue aja esimesed olümpiamängud peeti vana Hellase klassikalisel pinnal a. 1896. Nende areeniks oli tore marmorstaadion, mille oma kodulinnale Ateenale kinkis Kreeka patrioot Averoff. Vaatajaid sel esimesel olümpiaadil oli mõnikümmed tuhat, kuid võistluskava oli võrdlemisi tagasihoidlik. Erilise templi esimestele mängudele vajutas kreeklase Luisi võit maratoni jooksus. Luisi saabumisel staadioni jooksid Kreeka kroonprints Konstantin ja prints Georg viimased 100 meetrit koos Luisiga finišini. Kergejõustiku aladel

akse tänavused olümpiamängud.

valitses juba tol ajal välja Ameerika. Osa võttis Ateena 1896. a. mängudest 10 rahvust.

2. olümpiamängudel neli aastat hiljem Pariisis võitsid ameeriklased jälle tervel liinil. Ameeriklaste ekspeditsiooni suurus oli kolmandik kogu mängude võistlejate üldarvust. Edukam atleet 1900. a. Pariisis oli ameeriklane Kraenzlein, kes võitis neli ala.

1904. a. kolmandad mängud St. Louis'is moodustasid ameeriklastele nende omavahelisteks võistlusteks. Eurooplasi oli kohale ilmunud vähesel arvul. Tagajärjed hakkasid aga juba siis tõusma hiilgusele.

Londoni mängudeks 1908. a. laiendati võistluste kava tunduvalt. Mõjukam sündmus Londonis oli maratonijooksu lõpp, millel itaallane Dorando esimesena staadioni jõudis, kuid pingutusest kokku langes. Kahe funktsionääri toetusel jõudis ta finischi, kuid ameeriklaste protesti tõttu äbiandmise kohta tühistati itaallase võit. Kava suurema laialduse tõttu ei olnud Ameerika võit enam nii silmapaistev kui varemalt. Kergejõustikus läks enamik auhindadest siiski ookeani taha. Auhinnad Londonis jagunesid 13-ne rahvuse vahel ja viimaseks auhinna (ühe 3. koha) saanud rahvuseks oli Soome, kellele Londoni mängud olid ta olümpiastardiks.

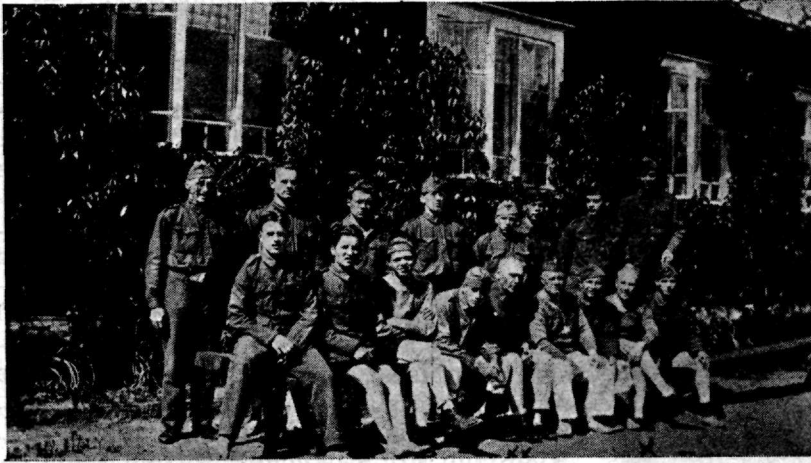
1912. a. olümpiamängud võitis kergejõustiku alal jälle Ameerika, kuna Rootsi

korraldaja-maana tuli järgmiseks. Stokholmist algas Soome tõus. Soomlased platseerusid seal kolmandana. Nad tõid koju 6 kuld- ja 4 hõbemedalit. Inglismaa, kes Londoni 1908. a. mängudel oli teine, suruti neljandale kohale. Stockholm on meile eriti tähtis seepoolest, et seal ilmusid esmakordselt olümpiaareenile Eesti atleedid. Selleaegsetest oludest tingitult kandsid nad rinnal muidugi Vene trikoloori. Maadluses esines keskaalus Martin Klein, kes kuni poolfinaalini võitis kõik oma vastased. Siis läks ta poolfinaalis kokku soomlase A. Asikaisega. Kohtamisest arenes maailma pikem maadlus, mis vältas 11 tundi 40 minutit ja lõppes Kleini võiduga. Eelmisest võistlusest väsinuna pidi Klein kohe minema rootslase Claes Johanssoni vastu, kellele tal siis ka loomulikult kaotada tuli. Klein tuli nii Stokholmis teisele auhinnale. Peale Kleini võtsid eestlastest Stockholmis mängudest veel osa maadleja Oskar Kaplur, maratonijooksja Elmar Reiman ja teivashüppaja Johann Martin. Kleini võiduga oleks Eesti võinud iseseisva rahvusena Stokholmis tulla 19. kohale.

Stokholmi mängudele järgnes pikk vaheaeg, mis oli tingitud maailmasõjast. Seitsmendad mängud peeti 1920. a. Antwerpenis. Kergejõustiku alal algasid need ameeriklase Paddocki 100 meetri jooksu võiduga ja soomlase Paavo Nurmi esiletõusuga. Nurmi võitis 10.000 meetri jooksu ja murdmaajooksu. Antverpeni mängudest võttis Eesti esmakordselt osa iseseisva rahvusena. Eesti atleete võitis Antverpeni mängudest osa 14, kellest suurema triumfi pühitsetes Jüri Lossman. Maratonijooksus tuli ta ainult pisut soomlasest Hannes Kolehmaisest järel teisele kohale tagajärjega 2 t. 32 m. 42,6 sek. See maratonivõit tõi Eesti kergejõustiku alal mitmekümne rahvuse hulgas kümnendale kohale. Odaviskes tuli A. Klumberg nelja soomlase järel viiendaks tagajärjega 62,39 mtr. H. Tammer tuli kuulitõukes kuudendaks tagajärjega 13,60,5 mtr. Tõstjatest tuli Alfred Neuland kergekaalus esimeseks ja Alfred Schmidt sulgkaalus teiseks. Üldises konkurentsis rahvuste vahel tuli Eesti Antwerpenis 14-daks. Kergejõustikus tuli küll üldiseks võitjaks Ameerika, kuid enam mitte nii ülekaalukalt nagu varemalt. Ameerika ja Soome, kes seekord tuli teiseks, saavutasid esimesi auhindu võrdselt 9.

1924. aastal peeti kaheksandad mängud Pariisis. Need olid suured rekordimängud,

Tuusula Päälystökoulus.

Grupp Tuusula spordikursuste õpilasi lõunavaheajal päikese käes „pleekimas“ ja juttu vestmas. Nende seas ka kaks eestlast, kaitseliidu pesataabi spordipealik E. Lepp (*) ja Tallinna maleva komp. pealik Resev-Resel (**).

Juuni ja juuli vahetusel viibisid kaitseliidu peastaabi spordipealik E. Lepp ja Tall. mal. kompaniipealik V. Resev-Resel Soome kaitseliidu Tuusula pealikutekooli kehalise kasvatuse kursustel. Vennasrahva kodukaitse organisatsiooni õppeasutus on laialist tähelepanu leidnud ka väljaspool Soome piire. See pärast pole vist ülearune, kui laseme kursusest osavõtnud pealikul E. Lepal oma sealseid muljeid jutustada.

Laupäeval 23. juunil s. a. kell 10 h. asusime aurikule „Ebba Munck“ meie, kaks õnneseent, kellele osaks saanud õnn külla sõita vennasrahvale, Soome kaitseliidule, et lähemalt tutvuda nende kehalise kasvatuse organisatsiooniga ning kaasa teha 25. juunist kuni 7. juulini Tuusula Päälystökoulu (Pealikutekooli) juures peetavaid kehalise kasvatuse kursusi. Loomulik, et kõige selle eest võlgnesime tänu Soome kaitseliidu ülemale kindral Malmbergile, kes meie

osavõtuks oma lahkete nõusolekut avaldas, ja Eesti kaitseliidu ülemale kindral Roskale, kes meid oma isaliku õnnistusega teele saatis. Ja nii siis matkasime üle lahe heas meeleolus, ilusa päikesepaistelise ilmaga ja lõbusate reisukaaslaste, Soome üliõpilaste saatel, kes Pärnus olid veetnud puhkeaja ja kaasa elanud meie kaitseliidupäeva pidustusi ning nüüd purjetasid kodumaale tagasi.

Helsingi jõudes selgus, et kursustele vastu-

millel endistest rekordidest jäid püsima ainult üksikud. Ameerika järgmisena oli Soome jälle teine ja need kaks riiki omandasid kergejõustikus $\frac{2}{3}$ kõigist võidupunktidest. Ameerikale läks 12 kuldmedalit ja Soomele 10. Kolmas oli sama kui Antwerpenis Inglise ja neljas samuti jälle Rootsi. Eesti, kes Pariisis esines 42 võistlejaga, tuli rahvustest 14-daks Norra ja Hollandi vahel. Jalgpallis kohtas Eesti Ameerikaga ja kaotus tuli kõige napimalt 1:0. Võiduvärava tegid ameeriklased karistuslöögist. Kergejõustikus pääses A. Klumberg 3-dale kohale ameeriklaste Osborne'i ja Nortoni järel. Klumberg saavutas 7329360 punkti ja ta üksikud tagajärjed olid: 100 mtr. — 11,6; kaugus — 6,96; kuul — 12,27; kõrgus — 1,75; 400 mtr. — 54,4; 110 mtr. tõkkeid — 17,6; ketas — 36,79,5; teivas — 3,30; oda — 57,70; 1500 mtr. —

5,16,0. Maadluses tuli Eduard Pütsep kärbeskaalus olümpiavõitjaks, kuna R. Steinberg keskkaalus kolmandaks ja A. Kusnets kergekaalus neljandaks pääsis.

Tõstmises tuli A. Neuland keskkaalus viievõistluse kogusummaga 455 kg. itaallase Galimberti järel teiseks ja J. Kikas samas kaalus kolmandaks. H. Tammer tuli raskekaalus itaallase Tonani ja austerlase Aigner'i järel kolmandaks. Pariisi mängudel püstitas A. Neuland parema käega rebimises maailmarekordi, J. Kikas kahega tõukes samuti maailmarekordi ja H. Tammer kahega tõukes olümpiarekordi.

9. mängudele Amsterdami saatis Eesti 18-mehelise ekspeditsiooni, kellest 15 võistlejat ja 3 esindajat.

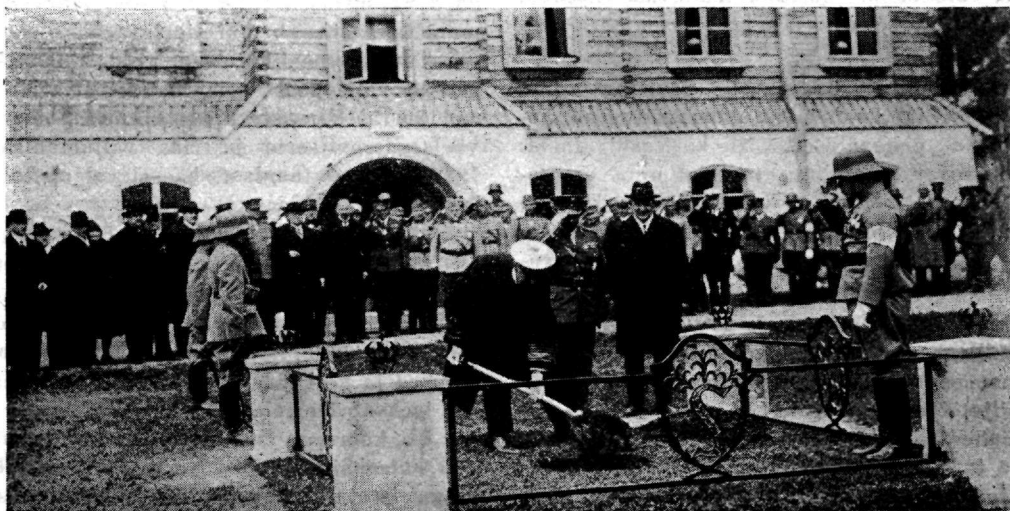
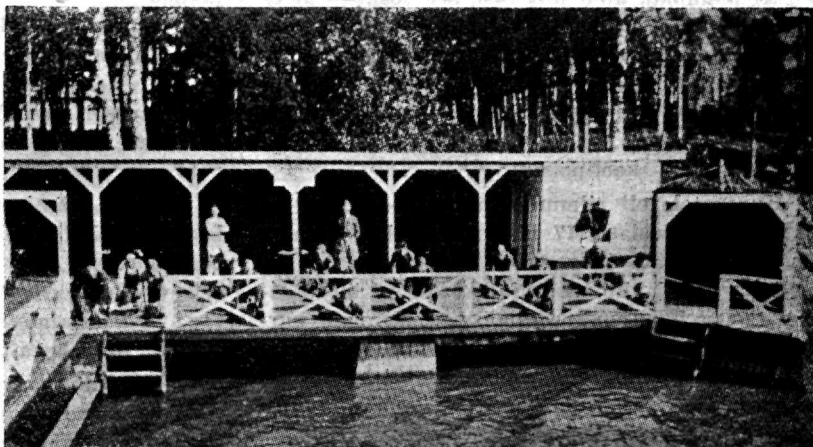
Toomas Kivi.

Ülal: Tuusula pealikutekooli ülevaade. Esiplaanil spordiväli, paremal kursuslaste ühiselumaja ja kasino, vasakul koolimaja (auditooriumid), võimla jne.

Keskel: Soome kaitseliidu pealikutekool Tuusulas. Kooli ujula. Spordikursuste õpilased ujumisetunnis.

All: Norra kuningas külaskäigul Tuusulas kuuske istutamas.

võtt on esmaspäeval kella 10 paiku, mille tõttu ka ivakene aega üle jäi vennasrahva pealinna siimistamiseks.

Esmaspäeval, 25. juunil kella 10-ks ilmusime Tuusulasse, kus meid „terve tuloa“ tervitustega kursuste juhataja Soome Suojeluskuntain Yliesikunta Urheilutarkastaja (Soome kaitseliidu peastaabi kehalise kasvatuse inspektor) hr. Koskinen vastu võttis, meile kätte juhatahes eluruumid ja meid informeeris eeloleva töö ning kursuste kodukorra suhtes.

Esimesel päeval oli ettenähtud esitlemine, loeng, ujumise tund, kursuslaste kaalumine, saun ning varustuse väljaandmine.

Kursustel maksva kodukorra järele sai iga kursuslane kursuse „vormi“ ülikonna, n. n. „Murmani taki“, mis koosnes kaitsevärvi Inglise frentsiist ja pikkadest pükstest. Soovitati kursustel viibimise ajal seda ülikonda kanda, kuid jäeti ka vabadus kanda oma riideid neil, kellele „Murmani rüü“ ei meeldinud.

Ka meie saime varustuse kätte, ja — seda häda! Minu kaaslastele ei sobinud laiuse ega suuruse suhtes ei kuub ega püks. Terve ladu pöörati pahupidi, kuid mis tõsi, see tõsi, — mees nii tüse ja lai et nõelu kas või kaks kuube ja püksi kokku, et „virulasele“ ülikonda saada.

Kokkuhoiu mõttes tuli aga sellest loobuda ja kaaskursuslaste abil tõmmati mehele ülikond selga.

Nii siis, — koolipoisid!

Kursustele oli ilmunud meiega, eestlastega, kokku 53 kursuslast, 17 malevast, kelledest noorem 16 ja vanem 52 a. vana. Kõigile osavõtjale oli kursustel viibimise ajal korter ja ülespidamine tasuta. Kursuste eesmärgiks oli anda kursuslastele, kelledest suurem osa oli vähemate üksuste pealikud, spordipealikud ja malevlaste sportlased, täiendavaid teadmisi ja oskusi kehalise kasvatuse alal.

Kursuste õppekavas: kergejõustik, pesapall, ujumine, võimlemine, kehalise kasvatuse ajalugu, kehalise kasvatuse teooria ja hõõrumine (massaash).

Kursuste õppejõududeks olid Suojeluskuntain Yliesikuntast ja malevatest komandeeritud kohale parimad eriteadlased. Nii käsitasi aineid: kehalise kasvatuse ajalugu, teooriat ning võimlemist — hra Koskinen, kes ka ühtlasi kursuste juhataja; kergejõustikku — hra Luoma, pesapalli — hra Lehtosaari, ujumist ja hõõrumist — hra Caloniuse.

Rohkete alade ja napi aja tõttu oli iga minut kallis, millega olid arvestanud ka kursuste juhtivad jõud, pannes maksma matemaatilise täpsusega väljatöötatud päevakava.

Tööpäev algas hommikuse ülestõusmisega kell 6.45 ja lõppes magama heitmiseks kell 22.30. Päeva jooksul 7—8 tundi tugevat kehalist tööd,

mis esialgu nii mõnelegi tundus raskena ja väsitavana.

Otse üllatav oli kursustel valitsev eeskujuline kord ja distsipliin, mille rikkumist kursuste jooksul pea sugugi ette ei tulnud. Loomulik, et see suuremalt osalt olnes just asjaosalistest, kursuslastest enestest, kes selle alalhoidmiseks igati kaasa aitasid. Ja see ei olnud mitte ükski Tuusula pealikutekoolis, vaid ka meie külje all asuvas Üriila laagris, kuhu olid koondatud üheks kuuks Soome kaitseliidu allohvitserid. Terveks pikaks kuuks heita kõrvale oma igapäevased askeldused, igapäevane teenistus ja pühendada end isamaale, et põhjalikult omandada isamaa kaitsetarvisminevaid teadmisi ja oskusi, selleks peab iga asjaosaline olema saanud vastava kasvatuse ja läbi imunud arusaamisega vastutusrikkast ülesandest, mis igal üksikul lasub. Ja laagris ei olnud mitte üks, ei kaks, ega kümme-kond mehi, vaid tervelt 450 meest, kes hommikust õhtuni kõrvetava päikese all „drilli“ tegid. Ning nende toitmise ja laagri mugavuse eest hoolitsesid nende naised, emad, õed — „lotad“ kes oma esinemises meestest sugugi maha ei jäänud.

Tuusula Päälystökoulu asub looduslikult ilusas kohas, suure Tuusula järve kaldal, umbes 40 km. Helsingist. Koolile pandi alus 1921. a., mil ostuteel omandati üks suvila ning ajajooksul juure ehitati terve rida teisi tarvilikke hooned.

Nii on püstitatud kursuslastele ühiselumaja, kasiino, võimla, auditooriumid, saun, ujula, rajatud spordivälja, laskerada jne. Ühesõnaga — iseiseisev „kuningriik“ oma valitsejaga-koolijuhatajaga, toitlusministriga-majandusilemaga ja terve rea alluvatega-teenijaskonnaga.

Tuusulas saavad ning täinedavad teadmisi Soome kaitseliidu pealikud kõikidel aladel. Terved aastad läbi, hommikust õhtuni, tehakse siin tööd. Ühed kursused lõpevad, teised algavad, ühed kursused tulevad, teised lähevad, alalõpmata keeb siin elu kui sipelgapesas.

Tuusula pealikutekooli tööd hinnatakse kõrgelt ka väljaspool Soome kaitseliitu. Nii on mitmel korral kursustest osa võtnud Soome kaitsevälased-ohvitserid ja rida väljamaalasi (näit. 1927. a. — 9 taanlast, käesoleval aastal 2 eestlast jne.)

Soomes viibivad välisriikide esindajad esimeses järjekorras külastavad Tuusulat. Meie kahe nädalise Tuusulas viibimise ajal ei möödunud pea ühtki päeva, kus külalisi ei näinud. Küll sakslased, küll rootslased, tšehhid, itaallased, lätlased ja veel rida teisi rahvusi külastasid selle aja jooksul Tuusulat.

Ka külastas Tuusulat käesoleval aastal Soomes külastäigul viibiv Norra kuningas, kes oma käega istutas Tuusula õue mälestuseks kuuse.

Norra kuningas* Tuusula pealikutekooli küllastamas. Kuningat saadavad Soome vabariigi president Relander** ja Soome kaitseliidu ülem kindral Malmberg.***

Kehalise kasvatusel alal peetakse iga aasta kaks kursust: üks suvel, teine — talvel. Talikursuse kavvas on peaaesjalikult võimlemine ja talispordi alad, suvekursuste kavvas suvialad: kergejõustik, mängud, ujumine jne. Sarnaste järjekindlate kursuste abil on Soome kaitseliit loonud ülemaalse rohkearvulise kehalise kasvatusel juhitud kaadri, kelle arv ulatub kaugelt üle poole tuhande, kes kohtadel tööd reguleerivad, vastavalt saadud juhtnõuetele.

Tugevas töös möödus tähelepanematult kaks nädalat, ning kätte jõudis lahkumise silmapilk, kus armsaks saanud „Murmani takist“ tuli välja pugeda. Minu kaaslasel oli see silmapilk iseäranis raske. Oli ju see rüü temaga Tuusulas kaasa elanud „raskeid silmapilke“, kus kehakaalu lendasid kilogrammid kui udusuled, mille tagajärjel ka „taki“ ise muutus õige avaraks ja koduseks. Kuid igal lool on lõpp. Nüi ka siin! Katsed sooritatud, lõputunnistused taskus, veel viimased käepigistused, viimased Soome ja Eesti sõprust ning vendlust kinnitavad südamlilikud sõnad ja juba vurab kiire autobus kilomeetreid neelates Keräva jaama poole, kust „juna“ (raudteerong) toimetab meid edasi Helsingi.

Rind täis vaimustust kõigest nähtust, pea täis kursustel omandatud teadmisi, lihased veel pingul tugevast tööst, asusime teele kodu poole,

et kõike nähtut ja omandatud kasutada Eesti kaitseliidu üle sehitamisel.

Jälleägemiseni vennasrahvas! Jälleägemiseni Tuusula!

E. L.

Tuusula pealikute spordikursuste juhatus ja õppejõud. 1. Kursuste juhataja hr. Koskinen, 2. kergejõustiku õpetaja hr. Lumio, 3. kursuste veltveebel hr. Pakkala, 4. ujumise õpetaja hr. Calonius, 5. pesapalli õpetaja hr. Lehtosaari.

Matk Tartumaa maleva suvilaagritesse.

(Lõpp.)

8. juulil oli ette nähtud laagrid kolmes kohas: Voldis — Voldi malevkonnale, Võrtsjärve kaldal Vöhandu külas (Rehe talu) — Võrtsjärve malevkonnale ja Ahja Taevaskojas — Vönnu malevkonnale.

Juba vara hommikul läheb reis

Voldi laagrisse.

Taevataat on jällegi hoolitsenud vihma eest. Suurele sajule öösel järgnesid päeval kohati tugevad vihmahood.

Sünged pilved taeva all, ise peaaegu sünges meeleolus, jõuame Voldi. Siin on laagri asu-

Aga, toh-hoo, mis asjad ned on?

Kaks saha. Ei tahaks uskuda. Kaed lähemalt. Ikkagi tööpoolest päris ehtsad sahad ja nendest veel üks ekstrasordiline, nagu seda härra Mikkelsaar poolsalaja seletab.

Milline maa-kaitseliitlane neid ei tahaks omandada? Igatahes, konkurents tuleb kibe.

Ja veel midagi muud on posti külge kinnitatud laual. Need on aurahad võitjatele. Kolmes klassis, oraansh lindiga, lintidega ja ilma. Igale võitjale pannakse oma orden rinda.

Kahju, et õppetegevus läbi. Nii ei saa seda lähemalt jälgida. Selle eest tutvuneme laagri ma-

Välisriikide ajakirjanikud Kambja laagris kõit vedamas laagri meeskonnaga.

koht valitud vähem õnnelikult kui teistes malevkondades. Ja kust toda head laagri kohta validagi, kui ümberringi lausa põllud? Tuli käesoleval aastal leppida sellega.

Lage karjamaa, taga väike võsastik, ees ja vasakul metsatukakesed. Otse maantee kõrval. Puudub omaette ja kodune olek, nagu see oli Kambja ja Vesneri laagrites.

Kuid see ei riku laagrisviibijate meeleolu. Halva ja rahutu öö järele ollakse rõõmsal meelel ja kibedasti ametis. Praegu on käsil sportlikud ja laskevõistlused.

Sportlikkudest võistlustest torkab iseäraldusena silma 4 klm. rännak naistele. Eksib see, kes ütleb, et Eesti naine ei armasta sporti. Laagripealiku jutustuse järele onud esialgu rännakule üles annud 4 naist, võistluse eelpäeval juba 7 ja starti ilmusid koguni 14! Mis puutub esimestele kohtadele tulnute ajasse, siis oli see täiesti hea. Siin kohal saavutusi tuua ei taha, et mitte meelehärma sünnitada nii mõnelegi pika-püksilisele sportlasele. Igatahes, mehed peavad end kõvasti pingutama, kui nad ei taha naisi endale järele jõuda lasta... võib olla enamgi.

Peale selle oli Voldi laagris näha mõnd teistki uudisasja, mille eest oli hoolitsenud pealik Mikkelsaar.

Esiteks auhinnad: neid oli muretsetud rikkalikult ja seatud telkide ette nähtavasse kohta — vist selleks, et võistlejates suuremat omandamise himu äratada.

jaudusliku alaga. Siin on tehtud midagi tähelepanemiseväärilist. See näitab kuidas raha tehakse, kui asi osavate meeste käes. Nii saadakse üksi laagripoest tubli rent. (Kui ma ei eksi, siis 25.000 senti.)

Ka laagrisviibijate välimuse eest on hoolitsenud. Tartust selleks oma meistrid välja telitud. Nii on püstitatud eritellimusega salongi tarvis, kus mõne minutiga karvased koonud siledaks tehakse ja muid toiminguid sooritatakse, et laagris oleksid ainult „šliffitud“ poisid.

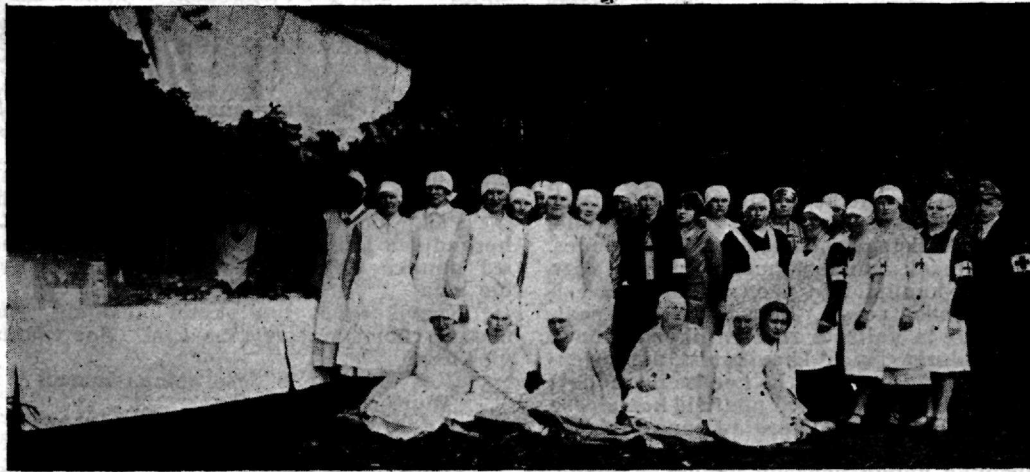
Tänavu lubati ettevõtjal äri ajada tasuta, kuid tulevaks aastaks on härra Mikkelsaarel kavatsus kõiki niisuguseid kõrvalettevõtteid maksu alla panna.

Laagri lõpuks on ette nähtud suurem rahvapidu, kuhu kõnelema oodatakse riigikogu esimeest — härra K. Einbundi. Kahjuks ei saa meie seni siin viibida, sest tarvis tõtata

Võrtsjärve malevkonna laagrisse.

Paaritunnilise sõidu järele kuuldu metsa tagant järve saladuslikku kohinat. Alaliste sadude tagajärjel on metsatee muutunud nii halvaks, et isegi tugevajõuline Studebacker edasi ei jõua. Matkame laagriplatsile jala.

Võrtsjärve malevkonna laagriplats on ilusmaid Eestis. Järve kaldal, mäндide all asub pikk telkide rida. Teatava arvu telkide vahele on püstitatud lipuvarjad rahvusvärviliste lippu-

Naiskodukaitsjate grupp Kambia laagris „oma nurgas“ — laagri poe ees. Laagrist võtsid osa majanduslik ja sanitaarrühmad. Peale pildil toodud laagri poe korraldati nende poolt veel suurepärase kõõginurk ja sanitaartelk.

dega, mis oma poolt veel suursugustab ülevat pilti. Telkide ees väikene lage muru, siis mõned männid ja — järv. Paremat laagriplatsi on vaevalt võimalik ette kujutada ning soovidagi. Tuhandetes värvides peegeldub vastu rahutu järvepind. Kaugel sinetab läänekallas.

Siin on koht, kus ajajooksul peaks kujunema suurepäraline laager. Sinnapoole püüab kohaline malevkond ja seda hea eduga.

Tõsised ja hästi distsiplineeritud mehed on Võrtsjärve malevkonna kaitseliitlased. See paistab silma igal sammul, eriti aga paraadil, mida peetakse malevkonna aastapäeva puhul. Sirgetes ridades seisavad ligikaudu paarsada kaitseliitlast, liikurnatult, tõsiselt, nagu vägevad Eesti tammed. Kuulatakse härra Saare kõnet, kes tervitab mehi nende aastapäeva puhul ja elavil sõnul selgitab kaitseliidu eesmärkidest, ülesannetest ja kohustustest. Kõnele järgneb kolmekordne mehine „elagu!“ vabariigile ja selle valitsusele. Siis tervitused kaitseliidu ülevalt, tema esindaja kaudu. Tormilised elagulaskmised kindral Roskale.

Veel tervitused kohalikkudelt organisatsioonidelt ja tuumakas kõne laagri vanemalt.

Järgneb auhindade väljajagamine. Unustamatu pilt, kuidas võitjad — nii noored kui vanad — astuvad reast sõjamehelikult, kindlal rivisammul. Naiskodukaitsjad dekoreerivad võitjate rindu lilledega. See liigutab mõndagi.

Paraadimars. Kui riietada kõiki neid, kes mööduvad sirgetes ridades, ühtlasesse kaitseliidu vormi, siis on raske Võrtsjärve malevkonda eraldada hästi väljakoolitatud sõjaväeüksusest. Mehed seisavad ja lähevad kui müür.

See ole öeldud kiituseks, vaid tõsiasja konstateerimine.

Võrtsjärve malevkond läheb head rada ja jõudu selleks!

Peale lõunasööki kuulutatakse laager ametlikult lõpetatuks, võetakse hümnihelide saatel laagri lipp maha ja algab rahvapidu, mida korraldatakse malevkonna aastapäeva puhul. Laagriplatsi kõrvale on korraldatud piduplats. Näitelava vabas looduses, laeks sügavsinine taevas. Istudes pidulistele määratud pinkidel võis

nautida võrratut pilti: vasakul tihe männimets, paremal Võrtsjärv.

Vabaõhuetendus... Seda sõna ilusamas ja kaunimas mõttes. Külakosti olid muretsenud „Vanemuise“ näitlejad Tartust.

Raske on lahkuda niisuguselt pidult.

Hiljem sõites Tartu poole haaravad meeli veel pildid Võrtsjärve laagrist.

Kokkuvõttes

Jäid kõik reisi kaasategijad sellega rahule. Tartumaa maleva laagrid on rajatud kindlale alu-

Osa Tartumaa maleva kahurväest Kambia laagris õppusel. Pildil puuduvad kahurite „hobud“ — traktorid.

sele ja on kõik väljavaated, et ajajooksul nad kujunevad kaitseliitlastele armsateks kogunemise ja õppuse paikadeks.

Tänavuaastased laagrid õnnestusid maleval täieliselt, vaatamata, et ilmastikuolud laagrite pidamiseks enam ebasoodsamad olla ei võigi.

Eeltöödega laagrite läbiviimiseks alati juba varakult, neid tehti hoole ja armastusega, mis oligi hea kordamineku peapõhjuseks. Juhid, nii kohapealsed kui ka maleva omad, nägid tõsist vaeva, ja nende töö kandis paremat vilja.

See on ilusaime tasu.

R. L.

Tikupi tuuleveski.

Eerik Klivindi.

Lähenes õhtu.

Eemalt kuuldusid mõned üksikud püssipaugud, vaikisid. Vaenlase positsioon oli elutu. Kaugel mäekülje teel sõitis üksik ratsanik. See oli liig kaugel märk, et vaevalt keegi sihjas seda tabada. Mõisa valge härrastemaja, ühes valgete aitade, rehtede ja kuivatistega roosatusid päikese loodes.

Nagu ärrituseks paukusid mõned püssid. Õige kaugel tärises kuulipilduja peen nutt. Enne videviku alget vaikis seegi. Juba löid siin ja sealpool kaevikute ja kaitsete rindel liikvele mõned inimesed. Sõdurid ronisid kaevikutest, aiavarjenditest ja peidikutest välja. Ei hoolitudki mõnest juhuslikust kuulist, mis vihasealt puurisid kohedasse mulda. Mis sellestki kui lõmastas puusal labdata tera või killustas veepudeli? Ent rohkem kahju need juhuslikud kuulid peaaegu kunagi ei teinud. Olid otsekuu ärevad kevadest, mis laitus nurmedel ja põldudel.

Tikup vaatas, käsi päikese varjuks silmade ette tõstes, kuidas kaks varest laisalt lendasid üle põldude. Nad tiirlesid mõisa kohal. Sealt lasti paar pauku, mille jätele kiirustasid eemale mäekühmude poole. Veel kaugel olid näha nende lotendavad tiivalõõgid ja lapikud kehad, otsekuu oleks tuul kannud kaht katusepapi lehte eemale mäekühmu ja tuuletühjade tiibadega veski poole.

Tikup vaatas sinna.

Ta selja taga kostsid sammud.

„Noh Tikup, vaatad jälle sinna“, naeratas tugev mees, „mõtled Liinest, mis?“

„Ah ei“, raputas Tikup. Oli nagu häbi sõbrata tunnistada, et ei saanud sellest mõttet vabaks. Kuigi oli oma naine, väike, lohus põskede ja säravate silmadega, oli ometi sõjamehele häbiks teda liig tugevalt südame küljes kanda. Punaste tulles oli ta põgenenud Eesti vägede juure, jättes naise veskiomanikuks, sest uskus, et punased naisele liiga ei tee. Oli lubanud Liinele varsti tulla tagasi võitjana, kuid nüüd kuud olid möödunud kuude järele, sügistalvest võrsunud kevad, ja alles nüüd seisis võitjate Eesti vägedega kodukoha lähedal.

Ent siingi ei teostunud ta lootused. Juba kolmandat nädalat seisis nõutult eeloleva mõisa ees. Pidasid väikesi tulevahetusi, ootasid, luurasid, piilusid. Koondasid mõlemal poolel tasapisi abivägesid, sest nii võitjatele kui kaitsjatele oli selge käesolevate positsioonide vallutamine.

„Ah ha!“ — naeris Orvas, „või ei! Ära salga! Vaatan eemalt, kes seal piilub veski poole. Tikup! Niisama eile, üleile, igapäev seitsaadik kui tulime siia!“

„Noh niisama, vaatasin noid vareseid“ pomises Tikup. Mõisa äärest kostis püssipauk. Laks! Kuul tungis nende lähedale aiaserva.

„Vaata pörakat“, kurjustas Orvas, „läheme parem eemale, niiviisi võib pimegi meid märgiks võtta kui seisame ees nagu kaks pudrunuia. Hea veel, et nood sealpool vaevalt paremini lasevad kui pimedad.“

Ta näitas põlglikult käega punaste poole.

Sammusid eemale talude poole, mille esine künnismaa oli uuristatud täis kaevikuid ja peidukuid. Peitusid ühte kaevikusoppi. Tikup läks ringkäike mööda edasi kuni jõudis parema tiiva nurka. Sealt olid näha eemalolevad hooned, põldud, metsad, mäekühm, millel konutas hallikas veski.

Jälle libises ta mõte sinna. Kas elab veel Liine? Juba enam kui pool aastat polnud teda näi-

nud. Võib olla olid punased tapnud ta? Seisis veski kõrval väike elumaja laialitõugatud ustega, purustatud, tühjalt nagu kõrvalolev veski. Igapäev oli Tikup oodanud igatsevalt tuuleveski tiibade sõõre, kuid need rippusid liikumatutena.

Päike loojenes sakilise metsaserva taha. Lõi herenduma kahvatu taeva serv; nurmed omandasid punaka läike, siis venisid videviku varjud üle maa.

Kaevikutesse tuli staabi käskjalga, sosistes midagi rühmavanemale tasakesi. See vaatas ringi, küsis:

„Kes teist tahab õösel minna luurele?“

„Mina, mina!“

„Aitab, nii palju ei saa! Aitab ühest.“

„Mina!“

Tikup tungis meeste ringist läbi, seisatus rühmavanema ees.

„Tunned seda ümbrust?“

„Tunnen.“

„Hea küll, mine siis staapi instruksioonide järele!“

Tikup võttis püssi ning astus kaeviku põnja mööda kuni väljakäiguni. Staap asus eemal metsa serval väikeses pöpsimajas. See oli simuleerimine. Mõnisada meetrit eemal seisis toredad taluhooned. Punased, arvates, et staabimehed armastavad toredust, tulistasid järjekindlalt igapäev toda talu, nii et ta palkseinad kuulidest otsekuu läbi puretud olid. Samal ajal võis aga kitsas pöpsüüts staap edukalt töötada.

Tikup astus uksest sisse, tervitas. Laua kohal kaartidel kummarduvad ohvitserid kutsusid teda lähemale. Pool tundi hiljem astus ta staabist välja selgitatud ülesandega, vaatas eemale tuuleveski suunas, mille juba saabunud videvik ühes mäekühmuga oli matnud hämariku võrku. Astus siis söögikatla poole, mis veel õhtusest saadik seisis metsas.

Oli juba kesköö.

Vibalesid harvad ja rasked vihmapiisad. Põldud lõhnasid värskest mullast. Mõisast kerkis helenduv rakett, kustudes kohe alla langemisel. Tikup läks põlluäärt pidi kuni metsaservani. Seisatus. Ümberringi oli kõik vait. Niisugusel pimevidevikusel õõl võis kergesti kohata vaenlase välispostiga. See tegi ta ettevaatlikuks. Aeglaselt metsaserva pidi üles poole sammudes, jõudis peagi uute põlluäärite juure välja.

„Need on Varepi põllud,“ mõtles ta endamisi, „siit üle tuleb heinamaa, siis maantee ja mäekuhelik.“

Vihm lakkas. Puhus tuul. Taevas lõi vähehaaval selgemaks. Üle põldude ja heinamaa jõudes heitis ta teeäärseesse kraavi. Kuulatas seal tükk aega ja hakkas siis ettevaatlikult veski poole minema.

Väikesest kõrvalmajast paistis tuli. Seda nähes tuksatus Tikup rõõmu pärast. Hüppas eelolevast madalast aiast üle ja seisis hetk hiljem maja ees. Siis tegi veel väikese ringi maja ümber, jäädes seisatuma valgustatud akna taha. Surus näo piitraamide juure ja piilus tupp. Eesriide vahelt oli näha suur ruum. Laud, toolid, kapp. Tikupi vaade libises edasi toa tahananurka. Seal põleski väike laualamp, tõstetud plekkpurgi kaanele.

Laua ümber istus kolm meest. sõdurimütsid viltu peas, kuuehaagid lahti unised. Need olid punakaardiväelased. Täpsemalt silmitsedes leidis

ka Tikup nende püssid üles, mis olid asetatud toa nurka.

Viivu seisatus Tikup nõutult. Mis teha? Tuppa ei võinud minna, punased ojeksid ta kohe ära tunnud. Nisama oli kardetav maja taga seista, kust teda mõni mõõdamineja või juhuslikult ümberhulkuv punane näha oleks võinud.

Siis tuli Tikupile meele Polla, see endine koer, kes oli surnud juba läinud talvel, Polla haukus isemoodi kiunuvalt ja naljakalt, et Tikup nagu nalja pärast oli õppinud temalt haukumise.

— Kliu — kiuu — kläh!

Mehed laua ümber löid virgeks. Vaatasid akna poole, mõlkis nokatssirmiga sõdur tõusis püsti ja lähenes aknale. Tagumise toa uks avati ja Liine astus ette. Tikup tõmbus tagasi, sest läheneva sõduri nägu kummardus aknaruutude juure.

„Koer vist, kurat!“ kuulis Tikup teda ütlevat seltsiliste juure minnes, „peaks talle õige ühe andma. . .“

Kriuksus uks.

Tikup heitis maja ääre pikali, püss laskevalmis käes. Tulija oli endine sõdur, kes vaatas ukselävelt natuke välja, kuid lõi selle kohe kinni, sest ta ei näinud midagi.

Kuulatas viivu. Siis avati uuesti uks, keegi astus õue. Toast langev valguse vari tõi nähtavale naisterahva kogu. Ta tuli peaaegu Tikupi lähedale ja ütles endamisi:

„Mida see tähendab. . . Surma? — — Polla laskis enamlased maha ja nüüd ometi kuulsin ta haukumist!“

„Tst!“

Naine ehmus, tõmbus tagasi.

„Liine. . .“

Kraavis liigutas lamaja.

„Taevas, sina! . . . Ole vai, jumala pärast, toas — —“

„Ma tean, nägin läbi akna neid.“

Naine lähenes lamajale ja sosistas:

„Tule veskisse!“

Pikkamisi eemaldus Tikup ja kadus aia varju. Sealts läks ta eemale põõsaste ääre, mis küündisid reas peaaegu kuni veskini Liine oli juba eel läinud. Nad kohtasid üleval jahvatustoa, kus jahutolmused veskivõllid, hammasrattad, vändad, hoovad omandasid õõpimeduses veidra kuju.

„Kas sa jahvatad ka, Liine?“ küsis Tikup: vestades. „jah. Need seal — — rekvireerivad vilja ja mina pean selle jahuks muutma. Toas-olijad ongi veskivalvurid.“

„Nii. . .“

Tikup hääl muutus venivaks. Teda läbibistas äkki uus mõte. Tõepoolest, see on suurepära- ne. . . Nad rääkisid tasakesi, sosistasid ja kui umbes tunni aja pärast Tikup veskist lahkus, oli ta meeleolu üpris elav.

Vaheajal oli kuu pilvesagarikkudest läbi tunginud, neid otsekui eemale tõrjudes oma laia, naeratava näoga. Tikup läks kummardudes põõsaste vahelt läbi, roomas põllukraave mööda võsaticuni ja tõusis seal ettevaatlikult püsti. Ta silmit- ses mõned minutid tähelepanelikult ja nägi siis natuke eemal vaenlase posti.

Sõdur seisis püssi najale toetudes, vaatas üles kuu poole, mille laigud teda üleni valgustasid. Ta seisis liikumatult, ainult pöörates pead, Tikup tõstis püssi palge, sihtis. Silmapilk hiljem aga tundus talle imelikuna tappa toda vaenlast, kes nii rahu ja mitte midagi aimavalt seisis kuupais- tel. Ta laskis püssi langeda, naeratades endamisi:

„Pole ma vist ika õige sõjamees. . . . Ei sõnda tappa vaenlast. . . Ent olgu, võib olla on ta sunniviisil mobiliseeritud ja mõtleb kallima või

vanemate peale Venemaa lajade stepilagendik- kude kokkas. . . Ela, ma ei taha sind!“

Ta pöördus eemale ja jõudis varsti eellinile. Ta kiirustas otsekohe staapi ja andis sinna palju kasulikke teateid. Õige imestavaks venisid aga ohvitseride näod kui Tikup neile pooltasa rääkis ühest kavatsusest. Nad kihistasid Tikupi jutu sek- ka naeru, hüüdsid vahele: „Tore, tore!“

„Vaat', see vast alles aitab neid pesast lah- kuda!“

„Pagana päralt, on see alles poiss!“

Siis läks Tikup eemale heinaküüni, kuhu pääsis pärast märgusõna lausumist. Heitis hein- tele pikali ja jäi varsti magama, vastamata teiste küünisoliivate küsimustele.

Järgmistel päevadel teatasid vaatlejad pärast tunnikorra lõppu staapi järgmiselt:

„Erilist märgata ei o'nud. Vasakus tiivas lii- kused mõned vaenlased. Tikupi tuuleveski sei- sab.“

Vaenlanegi ei leidnud vist oma vastase juu- res midagi iseäralikku, sest peale igaõhtuse ühispaugutamise ta muid elumärke ei avaldanud. Oli ooteaeg. Venis nii kolm-neli päeva, kuna meh- hed siinpool kaevikutes piinlesid igavuses.

„Rumalus seista siin maa küljes,“ ütlesid mõned.

„Oodake, oodake, las mu tuuleveski hakkab siputama tiibu, küll toob elavust!“ lausub Tikup.

Selle Tikupi tuuleveskiga oligi imelik lugu. Sõdurid, keda määrati vaatlejateks, tunnimees- teks ja valvuriteks, said staabist kindla käsu tä- hele panna tuuleveskit üleval mäetipul. Selle tii- bade liikumisel pidid otsekohe teatama. Kuid otsekui kiuste ei liigutanud veski oma suuri pur- jelinadesse kaetud sõrgu. pöödnutas elatu kivi- mürakana seal eemal. Järelepärimised Tikupilt ei annud tagajärgi, ta ainult naeratas suunurga- ga ja ütles:

„Oodake, oodake! ma ütlesin, et saab müdinat kui. . .“

Ühel hommikul aga jooksis väline tunnimees kaevikutesse, ärev, nägu jooksust ähmane, teatas:

„Tikupi tuuleveski käib!“

Teade viidi staapi. Tikup pilus kaitsekraavi varjult heatahtliku pilguga mäe poole, kus tuule- veski rahulikult keerutas pikki purjeriides koivi.

„Keerleb, keerleb,“ ütles ta, „keerleb mind võib-olla kodule lähemale!“

Kümme minutit hiljem tehti korraldused la- hinguks.

Esimesena ärkas kiviaia juures „Maksim,“ siis plagisesid mõned kerged kuulipildujad ja püs- sid plöksusid sekka. Vasak äär tõmbus ahelikku ja liikus üle põldude küla poole. Imelikult ärkas vastase pool ainult kaks kuulipildujat ja mõned püssid.

Ahelik lähenes järjekindlalt. Juba paistis vaenlase pool segadus. Üks kuulipilduja vaikis „Maksimi“ survele, teine töötas katkendiliselt. Joosti küla majade vahel, kihutati hobustega, vankrid vurisesid eemale teelindile, mille peale „Maksim“ oli juhtunud juba tolmava kuulisaju.

Siis kuuldus here vile. Ahelik tõusis. Rün- nak. Joosti küla esimeste majade vahele, tagan- dati vaenlane. Vasak serv jooksis parajasti üle põldude. Jõudes tuuleveski juure mõned puna- kaardiväelased jooksid väl' a, kadudes eemale küla serva.

Pool tundi hiljem oli vallutatud küla.

Tikup, tulles tagasi põgeneva vaenlase ta- gaajamiselt, raputas oma tugevaid rusikaid ja ütles:

„Oo, neil on kergemad koivad kui jänestel!“ Siis astus ta küla serva mööda veski poole. Sel-

le lähedale olid veetud suured kotirõugud viljaga ja Tikup naeratas seda nähes;

„Rekvireerijad! Rekvireerisid endid positsioonilt välja! Ta astus veskikotta ja kohtas seal Liinet. Väike, lohkus põskedega naine naeratas tagasihoidlikult. Tikup pani püssi nurka, sirutas käed välja ja ütles:

„Noh nüüd on aega, tule ma suudlen sind õige üle pika aja. Eelmine kord kui õhtul siin käisin ei olnud aega sarnaseks asjaks.“

Ta surus naise oma tugevate kämmalde vahele, vaatas ta kahvatuid põski ja säravaid silmi, mis paljugi pisaraid valanud mehe eemal olles.

„Läksid nad aga kergesti külast välja, ütles Liine. „Kergesti nojah, nagu vänesed. Aga täna vist oli suur rekvireerimise päev neil?“

„Jah. Juba hommikul vara algasid taludes otsimisi. Igalt poolt veeti vilja kokku. Et töösõdureid vähe oli, võeti liinilt mehi appi. Paljud läksid vabatahtlikult ja nii löi rinne üsna hõre-

daks. Ma lükkasin siis paar kotti teri veskikolusse ja lasksin tiivad käima.“ —

„Ah haa, tiivad käima!“ naeris Tikup, kui — „nad oleksid võinud seda aimata. Oi!“

Siis tõmbas ta järsku naise oma rinna vastu ja suudles teda.

Nüüd on Tikup sealsamas mõlder. Vahel aitab teda naine jahvatustöös ja siis tuleb neile meele see ammuolnud jahvatustugu. Nad naeratavad üksteisele ja Tikup, kui ta just eriliselt heas tujus, ütleb:

„Meie kohtamine oleks kindlasti hiljem sündinud kui nood härrad poleks tol hommikul mõtelnud pidada rekvireerimise päeva, mil sina, Liine, veskitiivad käima panid.“

Ja veskilised, kes ootavad jahvatuskorda, naeratavad endamisi. Neile kõigile on teada too lugu.

— 1927.

Kambja laagri üldvaade.

Mõnd laskekunsti saladustest.

„K. K-le!“ kirjutanud kaitseliidu peastaabiõppepealik kpt. A. Parts.

I. Sissejuhatus eks.

Laskesport on viimasel ajal kaitseliidus eriliselt hoogu võtnud. Nagu üle öö on tekkinud laialdane laskurite pere, kes täie hoo ja innuga töötab paremate tagajärgede saavutamiseks. Liikudes ringi malevates, kohtad pea igal sammul kaitseliitlast, kel laskmise kohta midagi küsida, harutada, oma kogemuste ja saavutuste üle mõtteid vahetada.

See on rõõmustav nähtus ja annab tunnistust sellest, et laskesport on leidnud kaitseliitlaste peres sooja vastuvõtmist ning poolehoidu. Teisiti ei võiks see ollagi nii suuri ja tähtsaid eesmärke taotlevas organisatsioonis nagu seda on meie kaitseliit, kes enda peale võtnud tähtsaid ülesandeid riigikaitse alal. Tagajärjerk-

kast kodu- ja riigikaitsest võib juttu olla ainult siis, kui osatakse ka käsitada selleks kasutada olevaid vahendeid. Tähtsamaid nendest on praegu kaitseliidus sõjaväepüss. Siit kerkibki nõue, et kodukaitsja peab valitsema oma relva — sõjaväepüssi. Abinõu selleks on laskesport. Laskesportlasest kujuneb ka tubli lahinglaskur, see on tööde, mille kinnitamiseks ei ole tarvis otsida tõendusid jumal teab kui kaugelt.

Liikudes meie laskesportlaste peres kuuled ja näed alalist otsimist, kuuled alalisi kaebusi küll ühe, küll teise asjaolu üle. On arusaadav, et kus arenemist ja edu, seal ka otsimist, ümberkobamist ja rahulolematust.

„Kes edasi ei liigu, läheb tagasi — paigalseismist ei ole.“

Päevamuresid laskesportlaste peres on palju.

On kaebusi oma relva ja laskemoona suhtes, rahulolematusi kohapealse olukorraga — ja isegi rahulolematust iseendaga.

Muidugi ei või meie laskesportlased ühekahe aastaga jõuda tasapinnani, millele on jõudnud meie läänenaabrid kauaaegse püsiva ja järjekindla tööga. Kuid sinna poole püütakse ja see on tuleviku edu kindlustuseks.

Puudusi on palju, seda peame tunnistama, kui lahtiste silmadega asja peale vaatame. Osa nendest kaob iseenesest ajajooksul pikemaajalise harjutamise järele. Kuid on terve rida küsimusi, millised laskuri igapäevase harjutamise juures üles ei kerki, õieti nad laskurile endale silma ei torka, kuid nad on nii suure ja põhipaneva tähtsusega, et neid mitte tähele pannes ja neid mitte läbi uurides laskur ilmaski ei saavuta oma paremaid tagajärgi.

On ka laskureid, kellel vildak arusaamine sellest kuidas tuleb ja kuidas üldse võimalik oma laskeosavust arendada.

Nende üksikute küsimuste väljaselgitamiseks ongi mõeldud käesolev artiklite seeria. Nad omalt poolt küll ei suuda käsitada kõiki laskeosavuse tõstmisesse puutuvaid küsimusi, kui vähemalt see osa nendest, mille mõju vastuvaidlematult tähtis, leiab tarvilist läbiharutamist ja selgitamist.

2. Millest seni vähe räägitud, kuid millest ei tohi mööda minna vaikides.

Mitte haruldased ei ole juhtumised, mil laskur läheb hea tahtmisega laskerajale, laseb välja ettenähtud seeria laske, kuid ei taba märki või ei taba seda sinna kohta, kuhu soovitakse. Muidugi otsitakse põhjust, miks ei tabatud.

Rõhuvus enamuses süüdistatakse oma püssi

või laskemoona. Püss ei jookse õieti, laskemoon on paha jne. Need on igapäevased kaebused.

See on ühe külgne vaade asja peale. Märkile pihta saamiseks ei ole püss ainuke tegur, millest oleneb tabamine — on veel teisi ja sagedasti need teised tegurid avaldavad hoopis suuremat mõju tabamisele.

Märki tabamise juures on kolm asja, millised oma mõju avaldavad laske tabavuse peale. Need on:

- 1) laskur ise,
- 2) püss laskemoonaga ja
- 3) ilmastikuolud.

Nendest igauks mõjub pea isesuguses ulatuses, olenevalt laske- ja muudest tingimustest.

Meie laskurid armastavad anda kõige suuremat tähtsust just püssile. Ma ei tea, kas on see tingitud eestlase liigsest tagasihoidlikkusest või muust, et laskur ennast nii kaugele tahaplaanile tõmbab, kuni ta ühe elutu asja, s. o. püssi taha täieliselt varju jääb. See on juba liig suur tagasihoidlikkus.

Püss on ja jääb ikkagi elutuks asjaks ja kõik maailma hüved ning pahed ei suuda nii kergesti tema peale mõju avaldada. On kaunis tõenäoline, kui püssi eest hästi ja õieti hoolitseatakse, ta püsib ühevõimelisena pea alati, vähemalt muudatused tema jooksus ei ole nii suured, et kui laskur tabab ühe laske juures normaallaul kõikide kuulidega musta sõõri, siis järgmine kord saadab sinna ainult poole osa kuulidest.

On terve rida juhuseid, mil kaevatakse, et püssi õõs liig kulunud, kuid selle kontrollimise juures selgub, et õõne pärast on võimalik täita veel raskemaidki tingimusi. Lihtsalt on mingisugusel põhjusel kaotatud usk oma relvasse. Eriliselt kriipsutavad seda kurba nähtust alla juhused, millised on nii mõnigi kord malevates ette tulnud ja praegugi tulevad: kompaniis või mõnes teises üksuse lastakse ainult

Kambja malevkonna raudvara laagris — grupp vanemaid kaitseliitlasi.

kahest-kolmest püssist, sest teised olevat märki laskmiseks liig halvad. Tuleb aga väljaspoolt hea laskja ja hakkab neid „halbu“ püsse järele katsuma — ja tuleb ilmsiks üllatav asjaolu, et need „halvad“ püssid lasevad korralikult ja isegi paremini kui seni „heaks“ tunnistatud püssid.

See annab veel kord tunnistust sellest, et ikkagi ei ole nii tähtis püss ise, kui mees, kes püssi taga.

Laskur on eeskätt inimene, temale on oma sed igapäevase inimese vourused ja nõrkused. Nagu ta eksib igapäevases elus, samuti tulevad eksimised ette ka laskmise alal. Kui igapäevased eksimised lähevad mööda mõnikord silmapaistvate tagajärgedeta, siis on laskmine niisugune ala, kus iga vähemgi eksimine ja väärtus kviteeritakse täpselt märklaual.

Ainult masin annab alati täpselt ühesugust tuld. Inimene seda teha ei suuda. Siin mängib suurt osa nii meeleoluline ja tervilik seisukord. Laskur vahest isegi ei märka selle muudatusi, kuid nende mõju ei jää avaldumata lasketagajärgedele. Inimene on kord hajameelne, teine kord suudab ta oma tahte ja mõtte koondada ühte tulipunkti.

See kõik mõjub ja seda tuleb arvesse võtta enne kui asuda oma relva süüdistamisele.

Kõik eelpooltoodu maksab täiesti väljaõppinud laskurite kohta, kes on juba meistrid oma alal. Mis veel rääkida nendest, kes alles õpivad, kellel tarvis omandada algelisi kogemusi ja oskusi. Ja niisugune algaja laskur peab just kõige rohkem tähelepanu pöörama iseendale ja temal on kõige vähem õigust mujalt hakata otsima vigu ja puudusi.

Edaspidistes kirjutistes võtame sel alal sagedamini ettetulevad ja tähtsamad vead ja eksimised üksikasjalise vaatluse alla.

Lõppeks veel ilmastikuolud. Sellega on seni kõige vähem arvestatud. Kui on laskuritega juttu olnud, siis tulevad esimeses järjekorras kõne alla püssi vead, selle järele laskuri vead, kuid viimased hoopis vähemal arvul ja veidi möödaminnes. Ilmastiku mõjude kohta tuleb vestlusi ette tunduvalt harvemini ja sedagi peaaegselt parimate laskuritega (laskesportide klubi mehed ja vähesed teised).

Et ilmastiku mõjudest iseäranis laskesuunale risti puhuv tuul kuuli asetusele märklauda avaldab suurt mõju, selle kohta oli meil juba pikem jutt käesoleval aastal „Kaitse Kodus!“ avaldatud artiklis: „Mõnd kaitseliidu märklauadest ja nende tabamisest“.

Igatahes laskmise juures suuremate distant-side peale (200, 300, 400 jne. m) tuleb ilmtingimata arvestada ilmastikuoludega, kui tahetakse saavutada parimaid tagajärgi.

Kõike kokku võttes näeme, et oleks aeg loobuda ülekohtusest ja ühekülgselt püssi süüdistamisest, rohkem laskurit ennast arvustamise alla võtta ja tagasi tuua usk oma relvasse. Ei ole sugugi mehekohane asi kõike ja kõige paremat nõuda oma relvalt, kuna enda suhtes ollakse liig leplik, õieti endalt ei nõuta midagi. Niimoodi kujuneb olukord, et püss on kõik ja temast ainult oleneb laskmine, kuna mees püssi taga on null, kellelt midagi ei nõuta ja ei tohigi nõuda.

Arvan, et ükski kaitseliidu laskur ei lepi niisuguse veidra olukorraga ja ta asetab ennast esimesele kohale ja siis alles tulevad relvad ning ilmastikuolud.

3. Kukepäästmine.

Parim laskekunsti tundja Eestis, kaitseväe laskeinspektor, kolonel A. Sternbeck ütleb: „Ühekümmend seitse ja pool protsenti vigu tehakse palgepanemise ning kukepäästmise juures, kuna ainult kaks ja pool protsenti vigu tuleb kirjutada muu arvele.“

See laskeinspektori väide on põhjendatud ja väärrib täit tähelepanu.

Seepärast kukepäästmisest kui tähtsamast tegurist algame esimesena.

Olen mõnegi laskuri poole pöörnud küsimusega: „Millal asute kukepäästmisele?“

Harilik vastus sellele on: „Siis, kui sihtpunkt istub jõhvipealt kirbul.“

„Aga kui kirp jõhvivõrra sihtpunktist kõrvale kaldu?“

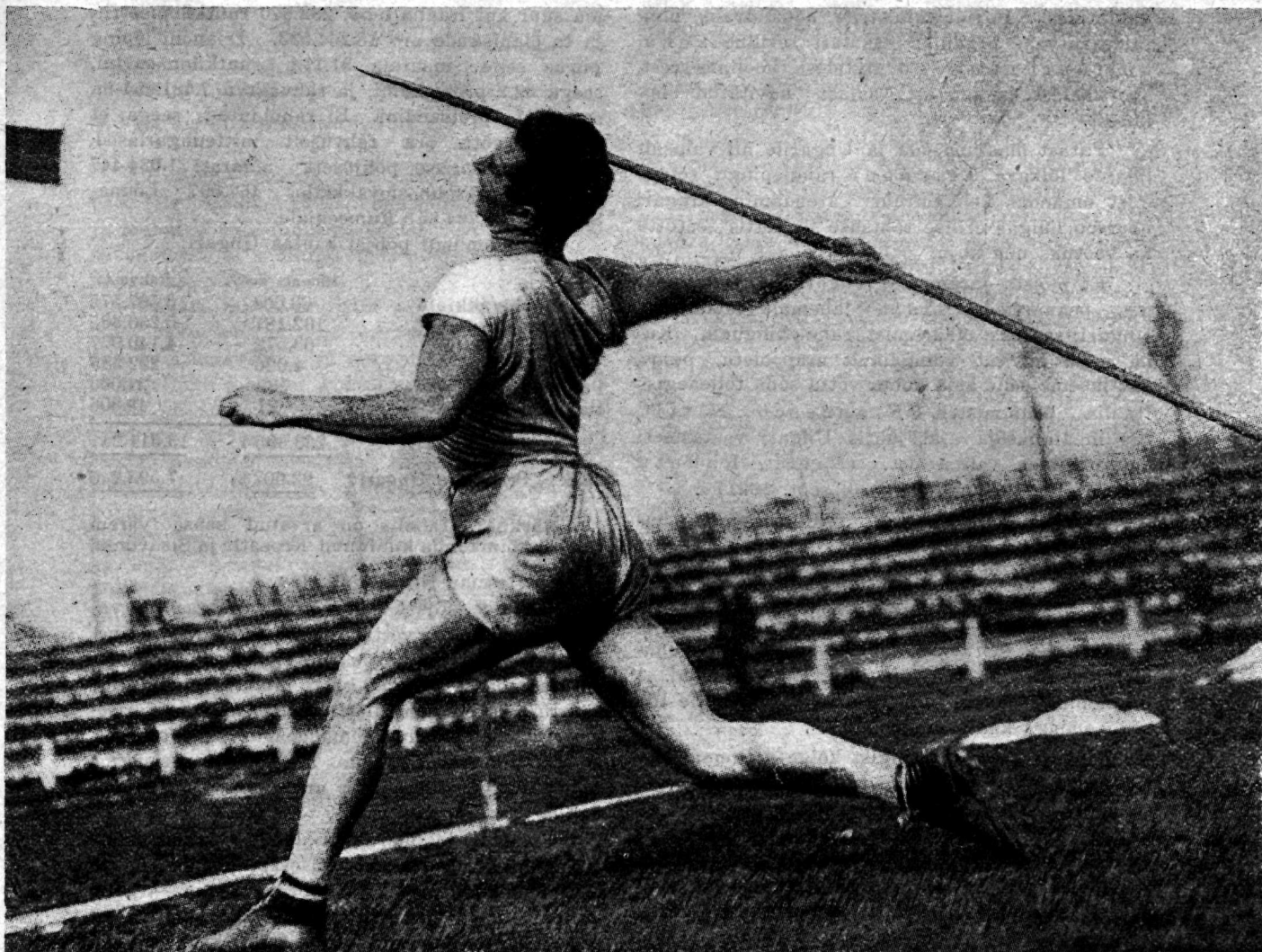
„Siis mina kukke ei päästa, ootan nii kaua kuni sihtpunkt uuesti kirbu peale jõuab ja asun siis uuesti kukepäästmisele.“

Siin tuleb teiste sõnadega ilmsiks nähtus, et laskur otsib ja ootab kukepäästmise momenti ja püüab kukke päästa just parajal momendil (tema oma arvamise järele). See on samuti kui „kassi ja hiire“ mäng: laskur püüab „momenti“ tabada ja siis ka silmapilkselt kukke päästa. Nihkub kirp karvavõrra sihtpunktist ära, lõpetatakse silmapilkselt kukepäästmine.

Niisugune mängimine võib kesta lõpmatu seni (eriti kui see laskurile sisse juurdunud), kuid lask jääb ikkagi andmata ja kui ta antaksegi, siis on ta „rebitud“ ja tabavast lasust ei või olla juttugi.

Et sellest aru saada, vaatame sihtjoone märke hoidmist (ükskõik kas märk kirbu peal, kirbu all või sihtjoon märki juhitud) ja kuke päästmist eraldi.

(Järgneb.)

Ungari odaheitemeister Szepes ilusas viskehoos.

Kehaline kasvatus Ungaris.

Noorsoo kehalise harjutuse kohustus. Kehakultuuri Maasemat.

Juba 1913. aastal astus tolaegne Ungari valitsus esimese sammu oma rahva kehalise arenemise ja tervise eest hoolitsemise alal laiema rahvakihtides. Loobuti seisukohalt, et spordiliikumine peab olema suunitud rekordide saavutamisele, ja tunnistati riiklikuks ülesandeks kõigi spordiharude viimine maale, provintsi, kõigi kodanikkude juure peamise ülesandega kasvata rahvas terveks, tugevaks ja elujõuliseks.

Selle ülesande teostamine tehti kohuseks haridusministrile ühenduses sõjaministriga. Kuna aga selle ülesande teostamine nõuab ka selleks vajalisi krediite, siis

pandi maksma seadus, et kõigil võiduajamistel (ja neid ei ole Ungaris vähe, kuna madjaarid on kirklikud ratsaspordi harrastajad, ja hobused on neil suurepärased) vastastikuste kihlvedude (totalisaatori) näol mängu pandud summadest 2 protsenti makstaks riigikassasse rahva kehalise tervise ja arenemise edendamise kasuks. Üks viiendik nõnda kogutud summadest anti fondina kasutada põllutööstusministeeriumi alla käivate koolide ning asutiste õpilaste kehalise arenemise edendamiseks, kuna neli viiendikku kuulusid fondina haridusministri käsutusse, kes selle sõjaministri nõusolekul pidi ära tarvitama kehakultuuri edendamiseks kõige laiema rah-

vakihtides. Haridusministrile nõuandvaks ning täidesaatvaks organiks asutati eriline kehakultuuri nõukogu arstidest, koolimeestest, sportlastest ja teistest asjast huvitatud isikutest.

Pärast maailmasõda ja Ungarile nii valusalt lihasse löikava Trianoni rahulepingu sõlmimist omandas kehakultuuri arendamine Ungari noorsoo hulgas erilise tähtsuse ja võttis seetõttu ka sootuks uue kuju.

Et mõista järgnevaid Ungari valitsuse samme, peame mõne sõnaga lähemalt puudutama Ungari saatuse määramist rahulepinguga. Kuna meid huvitab võimalikult erapooletu otsus, siis laseme selle asja kohta võtta sõna tollaegist Itaalia peaministrit Francesco Nitti't, kes maailmasõja ajal juhtis Ungari vastasleeri kuuluva maa valitsemist. (Nitti: Rahutu Euroopa, Acquafredda, 30. sept. 1921) :

„Ka kõige hõõgavama fantaasiaga ei suudeta endale ette kujutada, kuidas... Ungari elab, ning ka kõige väiksemat osa neist kohustusist, mis talle rahulepinguga peale on pandud, ei suuda täita. Moraalsest seisukohast on paradoksaalne, et ta ise peab hoolitsema oma ülalpidamise eest ja pealegi võitjaile Trianoni... rahulepingu põhjal peab tasuma kahju, mille too sõda endaga kaasa on toonud...“

Ungari kannatas kõigist kõige suurema kaotuse maa-alade ja väärtuste suhtes. Selle vaeve suure maaga, kes kord päästis ühe hoobiga kultuuri ja kristluse, talitati säärase armutusega, mida võib seletada ainuüksi naabermaade röövloomade taolise saagihimuga, ja nigelise tõsi-asjaga, et kõige nõrgemad rahvad hetkel, mil nad kõige tugevamaid näevad võidetuina, neid igaveseks ajaks tahaksid mõista võimetumaiks. Tööpoolet ei suuda miski asjaolu õigustada neid vägivalla-akte ja laastamisi, mis saadeti korda Ungari maa-alal. Seda nõndanimetatud Rumeenia okupatsiooni Ungaris, süstemaatilist paljaksröövimist, süstemaatilist laastamist hoi- ti kaua saladuses, ja äge hukkamõistmine, mille avaldas Lloyd George Londonis Rumeenia peaministrile, on viimse peensuseni õigustatud. Pärast sõda on igaüks Ungarilt nõudnud ohvreid, ühelgi polnud julgust lausuda tema eest lepitava sõna. Kui mina seda püüdsin teha, oli juba liig hilja. Võitjad vihkavad Ungarit ta uhke vastupanu pärast. Sotsialismi poolehoidjad ei armasta teda seepärast, et ta oli sunnitud — ja kõige raskemal tingimusil sai sellega ka hakkama —, vastu seisma bolševismile nii sees- kui väljaspool. Rahvusvahelised rahamehed vihkavad teda ta vägivalla pärast juutide vastu. Nõnda kannatab Ungari — kaitsetu kogu selle õigluseta, abitu kogu selle viletsuse, võimetu kõigi nende salasepitsuste vastu.

Enne sõda oli Ungari maa-ala peaaegu sa-

ma suur kui Itaalia oma, 282.870 ruutkilomeetrit, ja ta elanikkude arv 18.264.533. Trianoni leping piiras selle maa-ala 91.114 ruutkilomeetrit, seega 32,2 protsendini, ja rahvaarvu 7.481.954-ni, seega 41 protsendini. Ei rahuldutud seega, et Ungarilt võtta ära rahvuselt mitteungarlased. Ilma mingisuguse põhjusega määrati 1.084.447 ungarlast Tšehhoslovakkiale, 457.597 Lõuna-Slaaviale, 1.704.851 Rumeeniale...“

Rahulepingu põhjal kaotas Ungari:

	Maa-ala km. ² :	Rahvast:
Tšehhoslovakkiale	63.004	3.567.575
Rumeeniale	102.181	5.236.305
Lõuna-Slaaviale	63.572	4.140.967
Austriale	4.026	292.588
Poolale	589	24.000
Itaaliale	21	49.806
Kokku:	233.393	13.311.241
Jääk: Praegune Ungari:	92.607	7.599.266

Märkus: Tabelis on arvatud kaasa varem Ungari võimkonda kuulunud Kroaatia ja Slaavonia.

Ent laseme Nitti't jätkata:

„Kõikide sõjast osa võtnute hulgas oli vahest Ungaril, kui võtta arvesse tema rahva tihe- dus, kõige suurem arv surnuid: Habsburgide monarkia mõistis väga hästi hinnata madjaaride väärtust ja on neid alati kasutanud oma verise- mate ettevõtete ohvriloomadena. Nõnda tuli see, et see väike rahvas kaotas üle 500.000 surnutena, sellele lisaks veel ääretu arv sante ja sõjain- valiide.“

Ungarilt kistud maa-alades peitub kaks- kolmandikku ta mäetööstusest; hoopis on ta kaotanud kogu kulla- ja hõbedasaaduse — kolm miljonit topeltsentnerit; täiesti läks kaduma ka kogu suur soolaproduktioon, umb. kaks ja pool miljonit topeltsentnerit; rauaproduktioon on langenud 19 protsendini, antratsiidi 14 protsen- dini ja kivisöe oma 70 protsendini. 2029 töös- tusasutisest on Ungarile jäänud vaid 1241. Raudteedest on enam kui kolmveerand ära antud.

Ühtlasi kaotas Ungari oma parimad põllu- maad ja loomakasvatuse maa-alad.“

7.319.121 kariloomast jäi Ungarile	2.149.756	tk.
2.351.481 hobusest	896.498	”
7.580.446 seast	3.322.407	”
8.548.204 lambast	2.406.041	”
105.837 kaubavagun.	18.010	”
8.718 sõiduvagun.	2.284	”
4.949 vedurist	1.549	”
4.688 tööstusasut.	2.075	”
5.630 krediitasut.	1.860	”
22.081 klm. raud- teedest	8.364	klm.
49.420 klm. maan- teedest	17.533	”
21.945.092 sentnerist sõeprodukts.	5.984.136	sen.
24.765.366 sentn. raua- produktioonist	4.192.464	”
209.284 sentn. vase- produktioonist		”

6.038.616 sentnerist	kulla- ja hõbeda-	produktsoonist	—
4.966.942 sentnerist	soolaprodukts.	—	—

Märkus: sentner = 100 klgr.

„Pealinn,“ jätkab Nitti, „täna liig suur liig väikesele riigile, võitleb suurimate raskustega ja mahutab oma müüride vahele veel kogu Transilvaaniast ja kaotatud maa-aladest põgenejate ungarlaste viletsuse.

Ungari rahva tervislik seisukord, mis alles mõne aasta eest oli suurepärase, on nüüd ähvardav. Laste surevus ja surevus tuberkuloosi tagajärjel on jõudnud kohutava määrani. Budapestis on surijate arv ka pärast sõda ületanud sündinute arvu. Dr. Ferenczi poolt avaldatud statistikaandmed tõestavad, et rahiitiliste ja tiisikushaigete laste arv Budapestis on jõudnud kohutava arvuni, 250.000 umbes kahe miljoni elaniku kohta. Võib rahulikult väita, et peaaegu kõik viimastel aastatel sündinud lapsed on pühendatud tiisikusele, olgu see emade raskete kannatuste või olgu see piimapuuduse tagajärjel.

Elamistingimused on seevõrra rasked, et neile peaaegu ei leita võrdlust...

Seesugune on Ungari seisukord, kes kõik kaotas, kes kannatab hirmsamat puudust, kes elab läbi armutumat nälga. Ja selles seisukorras ei pea ta Trianoni lepingu järele mitte ainult hoolitsema iseenda eest, vaid ka vaenlastele veel tasu maksma.

Ungari esindajad olid ilmudes koosolekule, kus nad Trianoni lepingu pidid vastu võtma, riietunud leinariüüsse; paljud neist nutsid. Siis laulsid nad seistes oma rahvushümni. Rahvas, kes on tõrjutud seesugusesse surutud meeolellu, nagu seda on praegu Ungari rahvas, võib oma praeguse seisukorraga leppida vaid kui mööduva vajalisusega, aga, avalikult öeldes, kas võime tõesti uskuda, et ta ei otsi iga võimalust, et seda mis ta nii õiglusetult on kaotanud, tagasi võita, ja et mõne aasta möödudes veel palju hirmsamad sõjad meid ei taba?“

Nii Nitti. Temaga pea samal arvamisega oli ka Lloyd George. Ent Clemenceau, kes väitis, et kui juba on otsustatud kutsuda ellu uusi riike, nagu Tšehhoslovakkia ja teised, siis peab neile ka andma tõesti kindlustatud piirid, kuigi selleks tuleb tuua ohvriks puht Ungari pinna ja rahvast, suutis oma idee läbi suruda ja Trianoni rahulepingu suruti ungarlastele peale, ilma et nad oleksid tohtinud osa võtta lepingu kokkuseadmisest, veel vähem sellele tuua vastuväiteid. „Vanad kirikuseadused on kirjutatud“,

ütles Nitti sel puhul, „et igamees oma kaitseks tohib sõna võtta, isegi kurat. Etiam diabolus audiatur: ka kuradil on õigus, et teda kuulda võetakse. Kuid uus demokraatia, mis kinnitab üht rahvasteliitu asutada tahtvat, ei allunud isegi neile seadusile, missuguseid isegi keskaja sügavamal ööl süüdistatavate suhtes pühaks peeti.“

Rahulepinguga määrati ka kindlaks, et Ungari peab hävitama kogu oma relvastuse tagavara, peab demobiliseerima kogu oma sõjaväe ja tohib pidada vaid 35.000 palgasõdurit, ohvitserid ühes arvatud, kuna ta naabritel on: Tšehhoslovakkial näit. 150.000 meest sõjaväe 10.000 ohvitseriga, Lõuna-Slaavial 120.000 meest 8000 ohvitseriga jne.

Talvesport Buda mägedes.

Seesuguseks oli kujunenud olukord Ungaris pärast Trianoni rahulepingut. Mis ime siis, et noorsoo kehalisele kasvatusel hakati vaatama sootuks uue pilguga. Mis seni oli olnud kultuurilise rahva ilus ja meeldiv hool oma rahva tervise eest, oli nüüd muutunud otse karjuvaks vajaduseks. Pidi pingutama kogu jõu, et mitte hukkuda, et mitte haigustesse ja nõrkusse lasta hävineda kogu järeltulevat põlve, et kasvatada kehaliselt terveid ja tublisid isamaapoegi, kes tarbekorral ka erilise sõjalise hariduseta, mille andmine oli keelatud, võiksid astuda oma rinnaga kaitsma isamaad, võitlema ta eluõiguste eest.

Ja seepärast pannakse 1921. a. maksma seadus, mille järele kehaliste harjutuste tegemine muutub sundslikuks kõigile noormeestele 12. eluaastast alates täiealiseks saamiseni, s. o. 21. eluaastani, olgu siis koolis või mitte.

Selle seaduse § 1 ja 2 lausuvad:

„Kehalise kasvatus ülesandeks on üksikute rahvaliikmete kehalise vigastamatuse ja tervise allhoidmine, vaimlise ja kehalise jõu, vastupidavusvõime, osavuse ja töövõime arendamise teel rahva tööjõu suurendamine.“

(Järgneb.)

Ülemaalsed kaitseliidu ujumisevõistlused.

Ülemaalisi kaitseliidu ujumisevõistlusi peetakse Tallinnas, Pirital, reedel, 24. ja laupäeval, 25. augustil s. a. alljärgneva võistluskavaga:

a) ujumine vabalt — 50, 100, 400, 1000 m; b) ujumine rinnal — 50, 100, 200 m; d) ujumine seljal — 50, 100 m; e) ujumine rakmetes — 50 m. Korraldajaks on kaitseliidu peastaap, tegelikult läbiviijaks Tallinna malev, kellele peastaabi poolt vastavad juhtnöörid antakse.

Võistlusi peetakse: reedel, 24. aug. — 1. 50 m rinnal; 2. 100 m vabalt; 3. 50 seljal; 4. 100 m rinnal; 5. 400 m vabalt. Laupäeval, 25. augustil — 1. 50 m vabalt; 2. 100 m seljal; 3. 200 m rinnal; 4. 50 m rakmetes; 5. 1000 m vabalt.

Võistlustest võib osa võtta iga malev 4 võistlejaga, kes kuuluvad asjaarmastaja mõiste alla ja kes kaitseliidu nimekirjas seisavad.

Võistlused peetakse Eestis maksvate Ekraveliidu ujumise määruste kohaselt. Rakmetes: Võistleja riietub trikoosse või püktesse, asub starti, kuhu varem hunnikusse ladunud tarvilikud riided ja rakmed. Starteri märguande järele hakkab võistleja riietuma. Riietumise järjekord on vaba, kuid kõrvalise kaasabi tarvitamine seejuures on keelatud. Riietumine peab sündima korralikult, s. c. nööbid ja haagid peavad korralikult kinni olema, lahti jätta on lubatud ainult kraehaagid. Relva keha ümber paigutamise viis on vaba.

Olles riietunud algab ujumine. Stiil vaba.

Ujumise võistlustest osavõtjad peavad olema riietatud korralikkusesse ujumisepüktesse või -trikoodesse.

Riietus ja rakmed: 1. ujumisepüksid või -trikoo; 2. püksid (pealmised); 3. kaitseliidu vormikuu või pluus; 4. säärsaapad või poolsaapad säärsidemetega. Pikkade pükste juures ainult poolsaapad; 5. Võõrihm ühe padrunitaskuga. Relvaks on kaitseliidu peastaabi poolt võistlustel väljaantav Jaapani või Vene vintpüss.

Võistlusteks ülesandmine on ainult nimekirjaline. Nimekirjad peavad kokkuseatama malevatele kättesaadava vormi järele ja esitatud kahes eksemplaris. Nimekirjad esitada kaitseliidu peastaapi 22-ks augustiks s. a., kella

1200-ks. Kohtunikkude kogu moodustab kaitseliidu peastaap. Igal alal võetakse arvesse 6 esimest kohta.

Igal alal omandavad kolm esimest võitjat auhinnad.

Sõit võistlustele. Sõit Tallinna ja tagasi III klassis sünnib tasuta, kaitseliidu kullul lit. A järele;

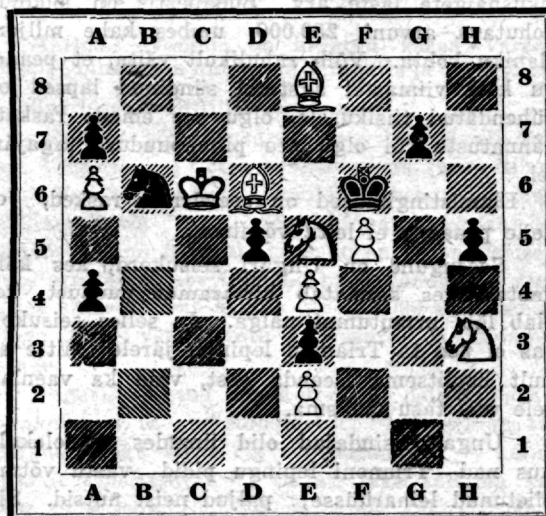
Male.

Toimetaja A. Burmeister.

Ülesanne nr. 56.

Kokku seadnud A. Burmeister.

Mustad.

Walged.

Valged: Kc6, Od6 ja e8, Re5 ja h3, Ea6, e2, e4 ja f5.

Mustad: Kf6, Rb6, Ea4, a7, d5, e3, g7 ja h5. Valged algavad ja annavad matt k o l m e samuga.

Tänases numbris: *Rõhkem tähelepanu meie noorsoo isamaalisele kasvatusel! — „Noorte Kofkaste“ isamaalise kasvatusel juhude ülesanded ja nende lahendamine. — Kaks mälestussammas. — Mõnd kasvatusel alalt. — Olümpiamängud antiljakas praeguseni. — Tuusula Pällysfõkoulus. — Matk Tarfumaa maleva suvilaagrifesse. — Tikupi tuuleveski. — Mõnd laskekunsti saladustest. — Kešaline kasvatus Ungaris. — Ülemaalsed kaitseliidu ujumisevõistlused. — Male.*